

Ontwerp
FOCUS 2014

**Strategische agenda Holland Rijnland
2010-2014**

Januari 2010

1 Inleiding

29 oktober 2008 heeft het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland n.a.v. een uitgevoerde evaluatie een zestal conclusies en een tiental acties vastgesteld.

Één van de conclusies stelt: *"De focus van de samenwerking Holland Rijnland is gericht op uitvoering van de veertien afspraken zoals vastgelegd in het Programma van Afspraken (november 2002). Aangevuld met drie speerpunten (sluitende aanpak voortijdig schoolverlaten, onderwijs-arbeidsmarktbeleid en preventief jeugdbeleid/ketenaanpak) in de Sociale Agenda.*

Daarnaast biedt Holland Rijnland meerwaarde door het invullen van de platformfunctie. Het uitdijen van de platformfunctie mag niet ten koste gaan van de speerpunten van de samenwerking. Blijvend dient gewaakt te worden voor het steeds verder uitbreiden van de regionale agenda. Focus aanbrengen en houden is voor een blijvend draagvlak van de samenwerking van cruciaal belang."

Deze conclusie is de directe aanleiding om voor de bestuursperiode 2010-2014 een hernieuwde regionale agenda op te stellen. Deze hernieuwde regionale agenda zal voor de bestuursperiode 2010-2014 focus in de samenwerking aanbrengen.

Focus 2014 is deze hernieuwde regionale agenda.

'*Focus 2014*' zal uiteindelijk uit twee onderdelen gaan bestaan:

- a **Strategische agenda**, waarin de strategisch inhoudelijke hoofddoelen voor de bestuursperiode 2010-2014 zijn opgenomen, voortbouwend op de gemaakte afspraken en als vervolg van het Programma van Afspraken en de Regionale Sociale Agenda.
- b **Uitvoeringsagenda**, waarin de strategische doelstellingen zijn geconcretiseerd naar meetbare doelen en aan tijd, geld en locatie worden verbonden. Deze uitgewerkte agenda kan door de deelnemende gemeenten en Holland Rijnland worden vertaald naar eigen individuele beleid- en werkplannen.

Wat nu voor u ligt is het ontwerp van de strategische agenda. Het huidige Algemeen Bestuur stelt op 17 februari 2010 het ontwerp van deel a, '*Focus 2014*' als overdrachtsdocument vast. Daarmee wordt de basis voor de nieuwe raden geboden om in gesprek met elkaar definitief de inzet voor de periode 2010-2014 te bepalen. De gemeenteraden zullen in het tweede kwartaal van 2010 gevraagd worden aan te geven of de strategische agenda wordt onderschreven.

27 oktober 2010 zal het Algemeen Bestuur '**Focus 2014**', vast stellen. Dit betreft de strategische en uitvoeringsagenda van Holland Rijnland. Hierin zal dan ook de Strategische Regioagenda van de Rijnstreek zijn opgenomen.

2 Hoofdopgaven bestuursperiode 2010-2014

Het gebied in de 'driehoek' van Katwijk tot Noordwijk, van Hillegom tot Kaag en Braassem en van Zoeterwoude tot Voorschoten heeft een bijzonder karakter. De regio Holland Rijnland ligt als het ware ingeklemd tussen de sterk verstedelijkte Amsterdamse regio aan de noordzijde en de Haagse en Rotterdamse regio's in het zuiden.

De regio Holland Rijnland telt bijna 400.000 inwoners, waarvan iets minder dan de helft woont in de stedelijke kernen Leiden en Katwijk, het grootste deel woont in de meer landelijk gelegen kernen. Het is een sterke economische regio met een grote variatie aan bedrijvigheid en werkgelegenheid. Door de strategische ligging in de Randstad is er een sterk toenemende druk op de infrastructuur en op de schaarse ruimte in de regio om te kunnen wonen, werken en recreëren.

Holland Rijnland wordt met name gewaardeerd om zijn landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten, het open karakter, de betrekkelijke rust en de kleinschaligheid. Het behoud van deze kwaliteiten in het licht van de regionale ruimtelijke en economische ontwikkelingen is een centrale opgave waarvoor het gebied zich gesteld ziet. Daarnaast is in de regio door samenwerking winst te boeken als het gaat om het versterken van het sociale voorzieningenniveau, zoals het onderwijs en de zorg voor jeugdigen en gezin.

De gemeenten in Holland Rijnland werken samen om deze opgave vorm te geven. In de hoofdstukken 3, 4 en 5 zijn voor respectievelijk de Ruimtelijke Agenda, de Sociale Agenda en het programma Bestuur & Middelen de hoofdopgaven voor de bestuursperiode 2010-2014 uitgewerkt. Prioriteit wordt gegeven aan de in de paragrafen 2.1 t/m 2.4 beschreven opgaven.

2.1 Prioriteit Ruimtelijke agenda

In de Regionale Structuurvisie Holland Rijnland is door de twaalf gemeenten de gewenste ruimtelijke ontwikkeling tot 2020 verwoord. In een zevental kernbeslissing zijn de belangrijkste keuzes vastgelegd. In Focus2014 (paragraaf 2.3) zijn voor de bestuursperiode 2010-2014 de hieruit voortvloeiende hoofdopgaven voor de deelnemende gemeenten en het samenwerkingsorgaan benoemd. In de bestuursperiode 2006-2010 is door het vaststellen van de Regionale Structuurvisie, de OV-visie, de woonvisie en de regionale bedrijventerreinenstrategie een stevig fundament voor de regionale samenwerking gelegd.

Het sleutelwoord voor de bestuursperiode 2010-2014 is uitvoering van beleid. Waarbij in ieder geval twee opgaven centraal staan:

- c verbeteren regionale bereikbaarheid
- d bouwen van 8.000 woningen

In de periode 2010-2014 moet de regionale bereikbaarheid worden verbeterd. Goede regionale bereikbaarheid is een harde voorwaarde om de woningbouwopgave te realiseren.

Vorbereiding en aanleg van de RijnGouwelijn, de Rijnlandroute en de Noordelijke Ontsluiting van de Greenport Duin- en Bollenstreek zijn met het realiseren van een goed regionaal netwerk van openbaar vervoer eerste prioriteit. Gelijkijdig zet de regio in op het in deze bestuursperiode realiseren van een woningbouwopgave van 8.000 woningen.

2.2 Prioriteit Sociale Agenda

De afgelopen jaren is een intensieve samenwerking op het terrein van de Sociale Agenda ontstaan. Niet alleen tussen de huidige twaalf Holland Rijnland-gemeenten. Maar ook met de gemeenten uit de Rijnstreek.

De speerpunten zijn onderwijs, arbeidsmarkten de zorg voor jeugdigen en gezinnen. Een vitale arbeidsmarkt is alleen mogelijk met goed opgeleide inwoners. Het verbeteren van de zorg voor jeugdigen en gezin is een opgave waarbij door samenwerking tussen gemeenten veel bereikt kan worden. Daarom zijn de belangrijkste hoofdogaven voor de bestuursperiode 2010-2014:

- a het tegengaan van schoolverzuim; en
- b het terugdringen van voortijdig schoolverlaten
- c aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt
- d het verbeteren van de zorg aan kinderen en gezinnen.

2.3 Prioriteit Bestuur & Middelen

Holland Rijnland is een vrijwillige, maar niet vrijblijvende samenwerking. Oktober 2008 zijn door het Algemeen Bestuur n.a.v. de uitgevoerde evaluatie een zestal conclusies en een tiental acties vastgesteld. De opgaven voor 2010-2014 vloeien hieruit voort.

De bestuurkracht kan aan sterkte winnen naarmate het de deelnemende gemeenten lukt om op majeure dossiers eensgezind op te treden. En, naarmate gemaakte afspraken beter worden nagekomen.

Een permanente hoofdogave voor regionale samenwerking is een goede betrokkenheid van de deelnemende gemeenteraden. Uitvoering van de aanbevelingen van de werkgroep Boeien & Binden is dan ook een belangrijke opgave voor 2010-2014.

Tot slot. In de bestuursperiode 2010-2011 worden de gemeenten geconfronteerd met een enorme korting op de inkomsten uit het gemeentefonds. Dit zal ook gevolgen hebben voor de hoogte van de inwonerbijdrage. Op dit moment is nog niet bekend in welke mate en op welke wijze de korting op het gemeentefonds zal plaatsvinden. Evident is dat de uitkomst daarvan een grote invloed zal hebben op de inzet van gemeenten en het samenwerkingsorgaan voor de uitvoeringsagenda Focus2014.

2.4 Aansluiting Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop en Rijnwoude

Per 1 april 2010 zijn de gemeenten Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop en Rijnwoude lid van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland.

Deze gemeenten hebben zich bij hun verzoek tot aansluiting gebaseerd op de Strategische Regioagenda van de Rijnstreek. Deze bevat de volgende inhoudelijke punten:

- a een integraal strategisch Groene Hartbeleid;
- b de ecologische en toeristisch-recreatieve waarde van het plangebied;
- c Herstructurering bedrijfsterreinen: De Oude Rijnzone;
- d De Greenports Boskoop en Aalsmeer;
- e de verbetering van mobiliteit en bereikbaarheid

De inhoud van de strategische agenda van de Gemeenten uit de Rijnstreek sluit zeer goed aan op de beleidsdoelstellingen en onderwerpen van Holland Rijnland. Vanuit deze inhoudelijke samenhang hebben de gemeenten uit de Rijnstreek de strategische keuze gemaakt aansluiting te zoeken bij de sterke regio Holland Rijnland, om zo hun strategische doelstellingen te kunnen realiseren.

In de definitieve versie van '**Focus 2014**', zoals die door het Algemeen Bestuur in de nieuwe samenstelling zal worden vast gesteld, zullen de doelstellingen uit de Strategische Regioagenda van de Rijnstreek een plek vinden.

De beleidsinhoudelijke gevolgen van de toetreding van de gemeenten uit de Rijnstreek zijn nog niet in 'Focus 2014' verwerkt, dat nu voorligt. De ambities en doelstellingen uit deze documenten zijn gebaseerd op het schaalniveau van de huidige regio Holland Rijnland. Met de aansluiting van de gemeenten uit de Rijnstreek zal echter ook 'Focus 2104' worden aangevuld en/of aangescherpt. Hierdoor ontstaat een gezamenlijke strategische agenda op het schaalniveau van de nieuwe regio.

De aansluiting zal bestuurlijk, organisatorisch en financieel moeten worden uitgewerkt. Maar ook inhoudelijk zullen de beleidsdocumenten van Holland Rijnland zoals de Regionale Structuurvisie en de OV-vise, op het niveau van de nieuwe regio worden gebracht.

Naast de opgaven zoals deze per programma in de hoofdstukken 4, 5 en 6 zijn beschreven zal deze harmonisatie een stevige inspanning vragen van gemeenten en het samenwerkingsorgaan.

3 Strategische uitgangspunten Focus 2014

Holland Rijnland is het samenwerkingsorgaan van twaalf gemeenten in het centrum van de Randstad. Het is opgericht vanuit het gedeelde besef dat vraagstukken op het gebied van wonen, werken, verkeer en vervoer en natuur en landschap niet bij de gemeentegrens eindigen maar een regionale samenhangende aanpak vereisen. Vanuit deze insteek werken de gemeenten in Holland Rijnland samen aan een krachtige ruimtelijk economische en sociale ontwikkeling van de regio. De wens van de gemeenten tot behoud van de karakteristieke kwaliteiten van het gebied, zoals het open landschap, kleinschaligheid, het woonklimaat, en het versterken van het sociale voorzieningenniveau staan daarin centraal.

Ten tijde van de oprichting van Holland Rijnland werd de meerwaarde van samenwerken als volgt gedefinieerd:

- In de samenwerking wordt het mogelijk om te komen tot een gezamenlijke integrale strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio.
- Door het bieden van een permanent onderhandelingsplatform van en voor gemeenten, wordt voor gemeenten de mogelijkheid gecreëerd om zelf (mede) aan de basis te staan en invloed uit te oefenen op de toekomstige ontwikkeling van de regio.
- Bovendien biedt de schaal van de regio de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot een bestuurlijke factor van betekenis als gesprekspartner van provincies, Rijk en naburige regio's.

Door de gemeenten is vooropgesteld dat niet de vorm maar de inhoud van de samenwerking leidend is. Vanaf de start van de samenwerking is de primaire doelstelling van de samenwerking het realiseren van de veertien inhoudelijke bestuurlijke afspraken op het gebied van wonen, werken, verkeer en vervoer en natuur en landschap. Dit is vastgelegd in het Programma van Afspraken uit 2002. In 2004 is dit aangevuld met de Regionale Sociale Agenda. Een bestuursakkoord waarin zeven afspraken zijn opgenomen over de inzet van de regionale samenwerking op de thema's werk en inkomen, educatie en onderwijs en zorg en welzijn. Het Programma van Afspraken en de Regionale Sociale Agenda hebben daarmee de agenda gezet voor de samenwerking van de gemeenten binnen Holland Rijnland.

De gemeenten hebben geconcludeerd dat een efficiënte en effectieve aanpak van deze regionale vraagstukken vraagt om een krachtig samenwerkingsorgaan met één bestuur en één ondersteunende organisatie. Een samenwerkingsverband met voldoende schaalgrootte om te onderhandelen met naburige regio's, provincie en Rijk. Er is voor gekozen om deze samenwerking juridisch vorm te geven in een gemeenschappelijke regeling. Sinds de inwerkingtreding van deze gemeenschappelijke regeling op 1 oktober 2004 is de regio Holland Rijnland een feit.

In de afgelopen vijf jaar is er hard gewerkt om de regionale ambities te realiseren. Op meerdere terreinen zijn aansprekende resultaten geboekt, waarbij de gemeenten hebben aangetoond dat zij in staat zijn boven lokale belangen uit te stijgen om tot gezamenlijke doelstellingen te komen voor de toekomst van Holland Rijnland. Aansprekende resultaten van de samenwerking zijn de Regionale Structuurvisie en het Regionaal Investeringsfonds.

Bij het tot stand komen van de Regionale Structuurvisie hebben de twaalf gemeenten intensief samengewerkt om te komen tot een visie op de ruimtelijke ontwikkelingen in de regio. Daaraan zijn de regionale visie op openbaar vervoer en het regionaal groenprogramma verbonden. Met de oprichting van het Regionaal Investeringsfonds hebben de gemeenten blijk gegeven van een regionale solidariteit en een financieel commitment om vijf grote projecten uit de Regionale Structuurvisie te realiseren. De twaalf gemeenten dragen in totaal € 142,500.000,= bij voor co-financiering voor de Rijnlandroute, de RijnGouwewijn-west, de Noordelijke Ontsluiting van de Greenport Duin- en Bollenstreek, de herstructurering van die Greenport en het regionaal groenprogramma.

Ook op sociaal gebied is de samenwerking vruchtbaar gebleken. De samenwerking bij de invoering van de WMO, de krachtige aanpak van schoolverzuim, het terugdringen van voortijdig schoolverlaten en de realisatie van een nieuwe vestiging van een VSO-ZMOK-school zijn voorbeelden daarvan. Door de samenwerking in Holland Rijnland is de regio tevens een krachtige gesprekspartner geworden van provincie en Rijk waardoor zijn regionale projecten hoog op de agenda van provincie en Rijk zijn gezet.

Uit de evaluatie van de samenwerking in Holland Rijnland, die in 2008 is uitgevoerd, blijkt dan ook dat de regionale samenwerking in Holland Rijnland meerwaarde oplevert voor de deelnemende gemeenten en steeds positiever wordt beoordeeld. Tegelijkertijd is duidelijk geworden dat de samenwerking nog aan kracht kan winnen. Eén belangrijke conclusie uit de evaluatie is de noodzaak om focus aan te brengen in taken en doelstellingen, 'wat doen we wel en wat doen we niet'. Tevens volgde uit de evaluatie dat hoewel collegeleden zich betrokken voelen bij Holland Rijnland, dit gevoel bij raadsleden nog verbeterd kan worden. Het aanbrengen van focus en het vergroten van de betrokkenheid van raden bij Holland Rijnland is cruciaal voor een blijvend draagvlak van de samenwerking.

Met het oog op de noodzaak tot het aanbrengen van focus heeft het Bestuur daarom besloten dat het goed is om, acht jaar na het vaststellen van de inhoudelijke doelstellingen in het Programma van Afspraken, in gezamenlijkheid te komen tot een nieuwe regionale agenda voor de komende bestuursperiode 2010-2014. Deze regionale agenda 'Focus 2014', waarvan het ontwerp voor u ligt, dient enerzijds als overdrachtsdocument aan de leden van de nieuwe gemeenteraden en het nieuwe Dagelijks en Algemeen Bestuur Holland Rijnland, waarin de bereikte resultaten en afspraken van de afgelopen jaren worden verankerd. Anderzijds bevat het de vraag aan het nieuwe Bestuur deze bereikte resultaten verder uit te werken aan de hand van de in deze agenda opgenomen doelstellingen. Het is aan het nieuwe Algemeen Bestuur dat op 26 mei 2010 wordt geïnstalleerd om, aan de hand van deze ontwerp-regionale agenda, in discussie met elkaar de doelstellingen voor de komende bestuursperiode definitief vast te stellen.

Aan deze nieuwe regionale agenda 'Focus 2014' ligt een aantal algemene uitgangspunten ten grondslag, die voortvloeien uit de evaluatie en leidend zijn geweest bij het opstellen van de agenda. Deze worden in de navolgende paragraaf toegelicht:

3.1 Concentreren en concretiseren

3.2 Van beleid naar realisatie

3.3 Focus in rollen Holland Rijnland

3.4 Focus op hernieuwd eigenaarschap

3.5 Meerwaarde van samenwerking

3.5 Holland Rijnland wordt ondersteund door een efficiënte ambtelijke organisatie

3.1. Concentreren en concretiseren

De ontwerp-nieuwe regionale agenda bevat de bestuurlijk-strategische doelstellingen voor de periode 2010-2014 voor drie deelprogramma's: de Ruimtelijke en Sociale agenda en Bestuur & Middelen. Door de inzet van de regio te concentreren op een beperkt aantal vastomlijnde onderwerpen is de eerste focus aangebracht. Maar bij doelstellingen alleen moet het niet blijven. De evaluatie heeft geleerd dat de deelnemende gemeenten behoefte hebben aan een verdere concretisering van de doelen van de samenwerking. Niet alleen moeten heldere afspraken worden gemaakt over 'wat' de samenwerking zou moeten inhouden, maar ook 'hoe' deze gerealiseerd gaat worden. Op die manier worden doelstellingen niet alleen in de tijd geplaatst, maar ook verbonden aan middelen en benodigde inzet en prestaties van gemeenten en of Holland Rijnland. In deze verdere uitwerking van de doelstellingen vindt de toets plaats of doelstellingen haalbaar en uitvoerbaar zijn.

'Focus 2014' zal daarom uit twee onderdelen gaan bestaan:

A Strategische agenda, waarin de strategisch inhoudelijke hoofddoelen voor de bestuursperiode 2010-2014 zijn opgenomen, voortbouwend op de gemaakte afspraken en als vervolg van het Programma van Afspraken en de Regionale Sociale Agenda.

B Uitvoeringsvoeringsagenda, waarin de strategische doelstellingen zijn geconcretiseerd naar meetbare doelen en aan tijd, geld en locatie worden verbonden. Deze uitgewerkte agenda kan door de deelnemende gemeenten en Holland Rijnland worden vertaald naar eigen individuele beleid- en werkplannen.

Het eindproduct is een ambitieuze maar tegelijkertijd haalbare regionale agenda. Op basis hiervan heeft Holland Rijnland een kader en instrument in handen waarmee de voortgang en realisatie van de doelstellingen kan worden gemonitord. Zo kan over de bereikte resultaten verantwoording worden afgelegd en worden bijgestuurd indien ontwikkelingen daartoe aanleiding geven.

3.2. Van beleid naar realisatie

(In de voorgaande periode hebben de Holland Rijnland-gemeenten aangetoond effectief met elkaar te kunnen samenwerken om de regionale ambities waar te maken. Dit heeft geleid tot een groot aantal inhoudelijke uitspraken van het Algemeen Bestuur voor de ruimtelijke en sociale agenda van Holland Rijnland, vastgelegd in documenten zoals de Regionale Structuurvisie, de regionale OV-visie, het woonruimteverdeelsysteem en een Beleidsplan Leerplicht. Deze plannen zijn het vertrekpunt geweest bij het opstellen van de nieuwe regionale agenda en zijn niet opnieuw ter discussie gesteld. Voor de komende bestuursperiode ligt de focus vooral op 'doen wat we met elkaar hebben afgesproken'. Het accent in de agenda ligt daarmee op 'realiseren', het uitvoeren en uitwerken van de regionale plannen.

Dit luidt een nieuwe en unieke fase in voor de regio Holland Rijnland. In de voorgaande periode lag de focus op het formuleren en vaststellen van regionaal beleid. Nu is het de opgave om de stap te maken naar de uitvoering van de geformuleerde ambities. Dit is vooral een opgave voor de Holland Rijnland gemeenten. Het zijn de individuele gemeenten zelf die nu – in onderlinge samenwerking – de komende bestuursperiode invulling moeten geven aan de regionale opgaven. Daarmee verandert de rol van het samenwerkingsorgaan. De focus zal liggen op het monitoren, stimuleren en faciliteren van gemeenten bij het organiseren van de uitvoeringsactiviteiten, waarmee grip en sturing kan worden gehouden op de realisatie van de regionale doelstellingen. En het bieden van een bestuurstafel aan gemeenten om elkaar aan te spreken op het nakomen van gemaakte afspraken. Een inhoudelijke verschuiving van beleidsvorming naar programmamanagement. Dit vraagt om de ontwikkeling van nieuwe instrumenten. Deze instrumenten, die onderdeel uitmaken van de Uitvoeringsagenda van 'Focus 2014', zullen in de komende bestuursperiode ontwikkeld en geïmplementeerd moeten worden.

3.3 Focus in rollen Holland Rijnland

Een efficiënte en effectieve regionale samenwerking vereist allereerst een heldere en transparante taak en werkveld-afbakening. Deze inkadering is opgenomen in de gemeenschappelijke regeling van Holland Rijnland. Deze taken en onderwerpen kunnen vanuit verschillende rollen worden opgepakt:

- a Richtinggevende rol: waarin op regionaal niveau door het Algemeen Bestuur een eenduidige beleidslijn, visie of verordening wordt vastgesteld voor taken die aan de regio zijn opgedragen op.
- b Platformfunctie: De primaire functie van Holland Rijnland is het bieden van een 'permanente onderhandelingstafel' voor onderlinge afstemming tussen de deelnemende colleges. Hiermee kan op initiatief van één of meerdere gemeenten overleg en afstemming plaatsvinden over onderwerpen die niet behoren tot de aan de Regio overgedragen taken maar waarbij regionale afstemming of gezamenlijke optrekken van meerwaarde is. Gestuurd vanuit de wens van de betrokken gemeenten kan deze platformfunctie van Holland Rijnland basaal worden ingericht, waarbij de rol van de Regio beperkt is tot secretariële ondersteuning en procesbegeleiding. De platformfunctie kan breder worden opgezet, wanneer een inhoudelijke inbreng vanuit de regio gewenst is. De inhoudelijke ondersteuning kan dan ondermeer bestaan uit beleidsvoorbereiding, vooroverleg en coördinatie van werkzaamheden. De platformfunctie wordt door Holland Rijnland alleen ingevuld voor die onderwerpen die niet al bij een andere gemeenschappelijke regeling zijn belegd.

- c Efficiency: Indien aantoonbaar is dat door de gezamenlijke uitvoering van een aan de afzonderlijke gemeenten opgedragen taak een goedkoper en/of beter product kan worden geleverd, kan de uitvoering aan Holland Rijnland worden overgedragen. Een voorbeeld hiervan is het Regionale Bureau Leerplicht.
- d Verzoek externe partij: Externe partijen kunnen de regio vragen een taak of rol op zich te nemen. Dergelijke verzoeken komen vooral van maatschappelijke of bestuurlijke organisaties zoals provincie en Rijk, die het efficiënter vinden om met een samenwerkingsorgaan afspraken te maken in plaats van met alle afzonderlijke gemeenten. In een aantal gevallen zal aparte besluitvorming vereist zijn, voordat Holland Rijnland aan deze verzoeken invulling kan geven.

Er is een onderscheid tussen deze rollen in eindverantwoordelijkheid en bevoegdheid, resultaat en tijdsintensiteit. In de eerste 'richtinggevende' rol betreft het taken die tot de verantwoordelijkheid van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland behoren, die resulteren in een besluit van het Algemeen Bestuur, op advies en amendement van de verschillende gemeenteraden. In de tweede rol gaat het om taken die tot de verantwoordelijkheid van de afzonderlijke gemeenten behoren, waarbij de besluiten – indien benodigd – binnen de gemeenten worden genomen.

Uit de evaluatie van de samenwerking in de afgelopen jaren blijkt dat het onderscheid in rollen niet altijd even duidelijk is: 'wat behoort nu wel of niet tot de taken van de Regio'. Op basis van het aantal stukken van Holland Rijnland aan de gemeenten kan de indruk ontstaan dat Holland Rijnland een uitgebreid takenpakket heeft, terwijl het aantal agendastukken waarin daadwerkelijke besluitvorming door het Algemeen Bestuur plaatsvindt, beperkt is. Dit kan leiden tot onduidelijkheid over de focus van de samenwerking en vermindering van het gevoel van betrokkenheid van de gemeenteraden.

Het is, juist nu Holland Rijnland van de startfase overgaat naar de fase van consolideren en realiseren, nodig om de inzet van de samenwerking helder en transparant neer te zetten, om zo te blijven werken aan blijvende betrokkenheid en draagvlak. Dit leidt tot de volgende uitgangspunten ten aanzien van bestuurlijke focus en inzet van regionale capaciteit en middelen:

- a De bestuurlijke focus van Holland Rijnland zit in de richtinggevende rol. Het is met name deze rol waarin de deelnemende raden nauw betrokken moeten worden en blijven.
- b Binnen deze rol ligt de focus voor de komende bestuursperiode op het realiseren van wat regionaal met elkaar is afgesproken. De invulling van deze richtinggevende rol zal daarom verschuiven van 'beleidsvorming' naar 'programmamanagement'.
- c De gemeenten hebben in de afgelopen jaren optimaal gebruik gemaakt van de platformfunctie. Deze functie zal en kan echter vooral ingericht worden, op initiatief van de gemeenten zelf.
- d De regio is niet primair opgezet om uitvoerende rollen op zich te nemen. Hiermee zal zeer terughoudend worden omgegaan vanuit het principe 'geen uitvoerende taken, tenzij...'

Voor geaccepteerde uitvoeringstaken zoals leerplicht zullen de noodzakelijke middelen beschikbaar worden gesteld om een adequate uitvoering mogelijk te maken.

- e Daaruit volgt dat bij de inzet van regionale middelen prioriteit zal worden gegeven aan activiteiten die voortvloeien uit de richtinggevende rol en voor geaccepteerde uitvoeringstaken.

- f Als gevolg van deze focus zal de inzet van regionale middelen voor de invulling van de platformfunctie zich dan ook moeten beperken. Indien gemeenten een onderwerp willen afstemmen via het platform en dit vraagt om de inzet van regionale middelen, kan daaraan alleen invulling worden gegeven indien het Algemeen Bestuur daartoe een positief besluit heeft genomen en vanuit de gemeentelijke organisaties middelen en/of capaciteit beschikbaar worden gesteld.

3.4 Focus op hernieuwd eigenaarschap

In de raadsperiode 1998-2002 is door de toenmalige colleges, gemeenteraden en de provincie Zuid-Holland intensief gewerkt aan het Programma van Afspraken. In de daaropvolgende raadsperiode is dit Programma vastgesteld door de afzonderlijke gemeenteraden, waarin er optimaal gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de inhoudelijke doelstellingen van de regio. Tevens is in deze raadsperiode Holland Rijnland opgericht, waarbij de gemeenteraden nauw betrokken waren. Als gevolg daarvan voelden de raden zich eigenaar van de inhoudelijke agenda en van hun Holland Rijnland.

De evaluatie van de afgelopen periode heeft geleerd dat er een belangrijke ontwikkelopgave ligt om de betrokkenheid van de raden vast te houden en te versterken. De raden geven aan dat zij zich minder betrokken voelen bij Holland Rijnland dan aan de start van de samenwerking en minder ruimte ervaren om invloed uit te oefenen.

Het Algemeen Bestuur heeft naar aanleiding van de uitkomsten uit de evaluatie zich tot doel gesteld de betrokkenheid van de raden bij Holland Rijnland te vergroten om te komen tot een hernieuwd eigenaarschap van de samenwerking en heeft de volgende besluiten genomen:

- a De gemeenten worden nadrukkelijk betrokken in het proces van totstandkoming van de nieuwe regionale agenda 'Focus 2014' – met name in de Uitvoeringsagenda – en krijgen daardoor de mogelijkheid om invloed uit te oefenen.
- b Er wordt een werkgroep Boeien en Binden ingesteld die de opdracht krijgt met concrete voorstellen te komen hoe de betrokkenheid van raden, maar ook colleges, bij Holland Rijnland te verbeteren.

Focus 2014

Er is door het Bestuur bewust voor gekozen om de hernieuwde regionale agenda, en dan met name de Uitvoeringsagenda, uit te werken in co-productie tussen de gemeenten en Holland Rijnland. Daarmee wordt beoogd een impuls te geven voor hernieuwd eigenaarschap van de samenwerking. Dit is echter de eerste aanzet. Het vergroten van betrokkenheid vraagt meer dan het bijdragen aan en invloed uitoefenen op de nieuwe regionale agenda. Betrokkenheid groeit ook indien de mogelijkheid wordt geboden om elkaar aan te spreken op het nakomen van afspraken. Daarvoor is het noodzakelijk dat de doelstellingen concreet en meetbaar zijn, uitgewerkt in tijd en middelen en verantwoording over de voortgang wordt afgelegd. Door het opnemen van een uitvoeringsagenda als onderdeel van 'Focus 2014', wordt hieraan invulling gegeven. Het Bestuur heeft eveneens besloten jaarlijks een regioconferentie voor de deelnemende gemeenteraden te organiseren, waarop verantwoording wordt afgelegd over de voortgang van de doelstellingen en met de raden afspraken worden gemaakt over de doelstellingen voor het daaropvolgende jaar.

De nieuwe gemeenteraden zullen echter de eigenaar zijn van 'Focus 2014'. Het huidige Algemeen Bestuur stelt 'Focus 2014' als overdrachtsdocument vast en biedt daarmee de basis voor de nieuwe raden om in gesprek met elkaar definitief de inzet voor de periode 2010-2014 te bepalen. De nieuwe raden zijn zelf de eigenaar van de hernieuwde regionale doelstellingen.

Werkgroep Boeien en Binden

Het Algemeen Bestuur heeft mede op grond van de uitkomsten van de evaluatie in 2008 de werkgroep 'Boeien & Binden' ingesteld. Deze heeft tot opdracht om concrete voorstellen te formuleren hoe de relaties tussen colleges en raden met Holland Rijnland te verbeteren en de betrokkenheid te vergroten. De werkgroep bestaat uit raadsleden, bestuurders en ambtenaren. Deze samenwerking in de werkgroep Boeien & Binden heeft inmiddels geleid tot diverse aanbevelingen om de betrokkenheid bij Holland Rijnland te vergroten. Deze aanbevelingen zullen zowel in de huidige als in de komende bestuursperiode voortvarend worden opgepakt om de van betrokkenheid en eigenaarschap van de gemeenteraden te verbeteren.

3.5 Meerwaarde samenwerkingsorgaan Holland Rijnland

Samen geven de twaalf deelnemende gemeenten invulling aan de ruimtelijk economische en sociale ontwikkeling van het gebied waarvan zij deel uitmaken. De wens van de gemeenten in Holland Rijnland tot behoud van de kwaliteiten van het gebied (het landschap en het open karakter, kleinschaligheid, woonklimaat, etc.) en het versterken van het sociale voorzieningenniveau staat daarbij centraal.

Vanuit deze wens werkt Holland Rijnland onder meer aan het versterken van de regionaal economische positie van het kenniscluster, betere oost-west-verbindingen, openbaar vervoer en het creëren van hoogwaardige woon- en werklocaties. Aan een regio met een goede sociaal culturele samenhang, goede onderwijsvoorzieningen die aansluiten op de arbeidsmarkt, en een tijdige, goede zorg voor jeugdigen en gezin. Door gezamenlijk optreden van de gemeenten in Holland Rijnland wordt de regio krachtig op de Rijks-, de Randstedelijke en Provinciale agenda gezet.

Kenmerken meerwaarde samenwerking

De samenwerking heeft een meerwaarde voor alle deelnemende gemeenten. Deze samenwerking kenmerkt zich door:

- een integrale benadering van wonen, werken, verkeer & vervoer, natuur- & landschap en de sociale agenda;
- strategische sturing en regie, in spanningsveld stad & rand;
- het bieden van een permanent onderhandelingsplatform van en vóór gemeenten;
- het gezamenlijk anticiperen op kansen;
- het optimaal benutten van instrumenten en middelen;
- effectiviteit en efficiency;
- een uitvoering- en resultaatgerichte werkwijze;
- het leveren van service aan gemeenten;
- de blijvende inzet van de gemeenten bij de uitvoering van regionale taken en projecten

3.6 Holland Rijnland wordt ondersteund door een efficiënte ambtelijke organisatie

Een effectieve samenwerking wordt ondersteund door een efficiënte en slagvaardige ambtelijke regio organisatie. Een organisatie die zich dienend opstelt ten opzichte van de deelnemende gemeenten, professionele ondersteuning verleent bij de besluitvorming en uitvoering geeft aan genomen beslissingen en projecten.

Als consequentie van de focus op rollen zoals onder 3.3 opgenomen, zal de inzet van de ambtelijke organisatie voor de komende bestuursperiode vooral gericht zijn op de ondersteuning van de eerste 'richtinggevende' rol en de geaccepteerde uitvoeringstaken van Holland Rijnland. Een blijvende inzet van de gemeenten bij de uitvoering van de projecten en activiteiten is daarbij een voorwaarde voor het slagen van de regionale agenda.

Uiteraard zal voor de nu reeds bij Holland Rijnland neergelegde uitvoeringstaken, zoals leerplicht, urgentiecommissie en OV-taxi de vereiste ambtelijke inzet worden geleverd

4 Focus2014: Ruimtelijke Agenda

Vanaf de oprichting van Holland Rijnland werken de 12 gemeenten samen aan de integrale ruimtelijke en economische ontwikkeling van de regio, waarbij het behoud van de kenmerkende landschappelijke kwaliteiten, het open karakter en verstedelijking naast de kleinschaligheid voorop staat. Wat heeft de deze samenwerking in de afgelopen periode opgeleverd? Na een korte schets van het karakter van de Ruimtelijke Agenda, de veranderende rol van de regio en de functionele samenwerkingsverbanden, gaat de tweede paragraaf van dit hoofdstuk in op de resultaten van deze samenwerking in de afgelopen bestuursperiode. Deze samenwerking heeft onder andere geleid tot de vaststelling van de Regionale Structuurvisie 2020 door het Algemeen Bestuur in 2009, waarin de lange termijn doelstellingen voor de regio zijn bepaald.

In de komende bestuursperiode zullen de eerste mijlpalen moeten worden gezet om deze doelstellingen te realiseren. Wat vraagt dit van de gemeenten en van Holland Rijnland? In de derde paragraaf heeft het huidige bestuur, langs de lijn van de zeven kernbeslissingen, de belangrijkste hoofdpogingen voor de komende bestuursperiode 2010-2014 geformuleerd. Deze dienen als onderbouwde voorzet voor de discussie in het nieuwe Algemeen Bestuur, dat de hoofdpogingen voor 2010-2014 definitief zal vaststellen.

4.1 Inleiding

Karakter en veranderende rol van de Ruimtelijke Agenda

Binnen de ruimtelijke agenda is in de afgelopen periode prioriteit gegeven aan het opstellen en vaststellen van regionale visies en plannen op het gebied van wonen, economische ontwikkeling, verkeer en vervoer, en natuur en landschap. Daarmee heeft de focus in de ruimtelijke agenda vooral gelegen op beleidsvorming. Nu de belangrijkste keuze zijn gemaakt en de doelstellingen zijn geformuleerd is de belangrijkste opgave om deze doelstellingen te realiseren. Hierdoor zal de focus verplaatsen van beleidsvorming naar uitvoering. Daarmee verandert de rol van de regio Holland Rijnland. Want hoewel er sprake is van regionale plannen en doelstellingen zal de uitvoering op het grondgebied van de individuele gemeenten moeten plaatsvinden. Zij zijn het die individueel of gezamenlijk aan de lat staan voor het bouwen van huizen, het herstructureren van bedrijventerreinen en het initiëren van kantorenlocaties. Dit is geen taak voor de regio. Holland Rijnland is op enkele benoemde taken na, geen uitvoeringsorganisatie.

Minder dan voorheen zal van de regio een initiërende of trekkende rol verwacht worden. Van de regio zal wel worden verlangd dat zij grip houdt en sturing geeft aan de realisatie van de regionale doelstellingen. Holland Rijnland zal daardoor haar focus verleggen naar het stimuleren, stimuleren en monitoren van gemeenten bij het organiseren van uitvoeringsactiviteiten. Een inhoudelijke verschuiving van beleidsvorming naar programmamanagement. Deze nieuwe invulling van de richtinggevende rol vraagt om de ontwikkeling van nieuwe instrumenten. Deze instrumenten, die onderdeel uitmaken van de Uitvoeringsagenda van 'Focus 2014', zullen in de komende bestuursperiode geïmplementeerd moeten worden.

Holland Rijnland: Speelveld en samenwerking

Holland Rijnland vormt geografisch gezien de scharnier en de verbinding tussen de Noordvleugel en de Zuidvleugel van de Randstad. Aan de noordkant grenst de regio aan de Regio Amsterdam, aan de oostzijde ligt het Groene Hart en de Haagse regio en aansluitend Rotterdam aan de zuidkant. Door de centrale ligging in het hart van de Randstad heeft Holland Rijnland in ruimtelijk en economisch opzicht een uitstekende netwerkpositie.

Er is een wederkerige afhankelijkheid tussen de verschillende regio's in de Randstad. Er is veel werkgelegenheid in de directe omgeving van de regio, door de nabijheid van Schiphol, Den Haag en Rotterdam. Een groot deel van de totale beroepsbevolking van Holland Rijnland werkt dan ook buiten de regio. Omgekeerd is voor het cluster Greenport (Duin-en Bollenstreek) en het steeds belangrijker wordende kenniscluster in de regio - met het Bio Science Science park in Leiden en ESA/ESTEC in Noordwijk - de nabijheid van Schiphol en de haven van Rotterdam belangrijk.

De landschappelijke kwaliteiten van Holland Rijnland verbinden de regio eveneens met omliggende gebieden. De oostzijde van de regio, het Veenweide en Plassengebied is onderdeel van het Groene Hart en zo verbonden met intergemeentelijke samenwerkingsverbanden als Midden-Holland, Zuid-Holland Zuid, het Rijnstreekberaad. Het gebied Duin, Horst en Weide is het groene gebied tussen de steden Leiden, Den Haag en Zoetermeer en verbindt Holland Rijnland met het stadsgewest Haaglanden.

Naast de omringende regio's en Stadsgewesten zijn Provincie en Rijk belangrijke spelers voor de regio. Zij vervullen een verbindende en faciliterende rol als medefinancier van programma's en projecten en zijn voor de verbetering van de infrastructuur veelal trekker en eerstverantwoordelijke.

In dit complexe krachtenveld met onderlinge afhankelijkheden moet Holland Rijnland haar ambities realiseren. Vanuit haar eigen visie op de benodigde ruimtelijke en economische ontwikkeling van de regio, wordt dan ook - naast de belangenbehartiging door de regio bij Rijk en provincie - op een aantal gebieden functioneel samenwerking gezocht. Dit vindt plaats in structurele bestuurlijke platforms dan wel in gelegenheidssamenwerkingen ten behoeve van specifiek benoemde projecten. Hieronder wordt een aantal van de belangrijkste samenwerkingen genoemd.

Bestuurlijk Platform Zuidvleugel.

Holland Rijnland participeert structureel in het Bestuurlijk Platform Zuidvleugel samen met de Provincie Zuid-Holland, de gemeenten Den Haag en Rotterdam, de Drechtsteden, Stadsgewest Haaglanden, de regio Midden-Holland en de Stadsregio Rotterdam. Het platform is in 2000 opgericht om de internationale concurrentiepositie van de Zuidvleugel van de Randstad te versterken. De doelstelling is om uit te groeien tot een vitaal, hoogwaardig ingericht en goed bereikbaar metropolitaan gebied door het bevorderen van een integrale ontwikkeling van economische vitaliteit, natuur en water, bereikbaarheid en woningaanbod. Om deze doelstelling te realiseren heeft de Zuidvleugel 5 integrale prioriteiten benoemd. De belangrijkste daarvan voor Holland Rijnland zijn:

- a Stedenbaan: dit is een centraal beleidsconcept dat zich richt op het beter benutten van het bestaande hoofdnet van de Zuidvleugel en tegelijkertijd op het versterken van de steden en dorpen aan dit spoor. In dit project wordt een frequenter en

kwalitatief hoogwaardig treinvervoer gecombineerd met de ruimtelijke ontwikkeling in de invloedsgebieden van de Stedenbaanstations en een verbeterde aansluiting op voor- en natransport.

- b. Verstedelijkingsstrategie: In deze strategie ontwikkelt de Zuidvleugel zich als energieke, metropolitane regio met dynamische en zeer stedelijke centra, ingebed in een aantrekkelijk landschap. Hierdoor moet een regio ontstaan die aantrekkelijk is voor inwoners en bedrijven om zich blijvend te vestigen. De kern van de strategie komt er in het kort op neer dat de stedelijke ontwikkeling vooral in de stad moet plaatsvinden terwijl de kwaliteit en de recreatieve bereikbaarheid van het landschap een flinke impuls moet krijgen. Dit vraagt om een verschuiving in het aanbod van plannen naar meer 'centrum stedelijk' en in beperkte mate meer 'landelijk wonen'.
- c. Groen-Blauw/metropolitaan landschap: Bij (hoog)stedelijk wonen hoort de mogelijkheid om eenvoudig, snel en comfortabel te kunnen recreëren in aantrekkelijke groene landschappen. De prioriteit 'groen/-blauw' is een belangrijk onderdeel van de hiervoor genoemde verstedelijkingsstrategie. In 2005 hebben de individuele Zuidvleugelpartners, de provincie en rijksoverheden daarom de overeenkomst 'Zuidvleugel Zichtbaar Groener' (ZZG) ondertekend. Het doel van deze overeenkomst is om tussen 2010 en 2013 een aantal nieuwe groene recreatiegebieden te realiseren, in totaal 4.200 hectare.

Randstad Urgent - Integrale Benadering Holland Rijnland

Om de concurrentiepositie van de Randstad te verbeteren heeft het kabinet in 2007 het programma 'Randstad Urgent' opgezet. De basis van het Programma zijn harde bestuurlijke afspraken over projecten, die van wezenlijk belang zijn voor de ontwikkeling van de Randstad, om zo een versnelling in besluitvorming en financiering te bewerkstelligen.

Zes regionale projecten hebben via de Integrale Benadering Holland Rijnland (IBHR) de 'Randstad Urgent'- status verkregen. Daarmee erkent het Rijk, dat deze projecten van groot belang zijn voor de versterking van de internationale positie van de Randstad. Het gaat om de RijnlandRoute, de RijnGouwelijn-West, de woningbouwlocatie Vakenburg, Greenport Duin- en Bollenstreek, Bio-Science Park Leiden en de verkenning naar het hoofdwegennet rond Leiden.

Als eerste is er door de regio Holland Rijnland, de Ministeries van VROM en Verkeer en Waterstaat en de Provincie Zuid-Holland een gezamenlijke ontwikkelingsvisie voor de regio opgesteld. De volgende stap was het uitvoeren van een gezamenlijke verkenning – de Integrale Benadering Holland Rijnland (IBHR) – naar de mogelijkheden om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren. De focus lag daarbij op de ontsluiting van de Greenport, de RijnlandRoute en de RijnGouwelijn. In de verkenning, die is uitgevoerd door de projectorganisatie Integrale Benadering Holland Rijnland, zijn verschillende pakketten van maatregelen onderzocht en vergeleken op kosten, bestuurlijk draagvlak en de effecten op het gebied van woningbouw, economische ontwikkeling, ruimtelijke kwaliteiten en milieu.

Het eindresultaat van deze verkenning is inmiddels gereed. Hierin zijn drie clusters van oplossingsmaatregelen voorgesteld met verschillende varianten voor het tracé van de RijnlandRoute in samenhang met de A4 en A44. Inmiddels is in een bestuurlijk overleg tussen Rijk en Provincie de voorkeur uitgesproken voor het scenario 'Zoeken naar Balans' en hebben Rijk en Provincie zich ook financieel gecommitteerd aan de ontwikkeling van de RijnlandRoute en RijnGouwelijn. Daarmee zijn belangrijke stappen gezet om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren.

In de vervolgfase 'IBHR 2' zullen Rijk, Provincie en regio in de eerste helft van 2010 zo concreet mogelijke afspraken maken over de financiering en de wijze van uitvoering. Na deze bestuurlijke besluitvorming wordt de samenwerking tussen Rijk, Provincie en Regio formeel beëindigd. Voor de daaropvolgende fase om van plan naar uitvoering te komen, is de Provincie de eerst verantwoordelijke. Hoewel de vorm nog moet worden bepaald, zal de regio nauw betrokken blijven om de integrale belangen van de regio te bewaken.

Samenwerking natuur en landschap

Rondom het thema 'Natuur en landschap' participeert de regio in verschillende interregionale samenwerkingsverbanden.

Duin, Horst en Weide

Het gebied Duin, Horst en Weide beslaat het groene gebied tussen Leiden, Den Haag en Zoetermeer en bevindt zich zowel op het grondgebied van de regio Holland Rijnland als het Stadsgewest Haaglanden. Holland Rijnland en het Stadsgewest Haaglanden hebben de krachten gebundeld om met de betrokken gemeenten en maatschappelijke organisaties een projectorganisatie op te zetten om de projecten in dit gebied in nauw overleg te ontwikkelen en uit te voeren.

Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Bollenstreek

In 2006 hebben de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland de Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer- Bollenstreek opgesteld, waarin Holland Rijnland als vertegenwoordiger van de Bollengemeenten in de regio heeft geparticipeerd. In dit gebied wordt overleg en samenwerking met de gemeenten Haarlemmermeer en Bloemendaal gezocht voor de uitwerking voor het uitwerken van de doelstellingen. De Bollengemeenten hebben de Gebiedsuitwerking gehanteerd als vertrekpunt voor de Intergemeentelijke Structuurvisie en richten voor de uitvoering daarvan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij op.

Groene Hart

Vanuit het Woerdens Beraad worden gezamenlijk de belangen behartigd voor de toekomst van het Groene Hart in de Randstad. Deelnemers in het Beraad, naast Holland Rijnland, zijn het Bestuur Regio Utrecht, Gewest Gooi en Vechtstreek, de regio Midden-Holland en Zuid-Holland Zuid, het Rijnstreekberaad en de Samenwerking Utrecht West. Het Groene Hart is één van de twintig nationale landschappen waarvoor het Ministerie van LNV Uitvoeringsprogramma's heeft laten opstellen.

Samenwerking Verkeer en Vervoer

Om de bereikbaarheid van de regio te verbeteren en infrastructurele knelpunten op te lossen neemt Holland Rijnland deel in verschillende overleggen met Rijk, Provincie en andere regio's en wordt actief de samenwerking gezocht. Vanuit de portefeuille Verkeer en Vervoer is Holland Rijnland ondermeer vertegenwoordigd in Het Provinciaal Verkeer en Vervoer Beraad en in BEREIK!

Provinciaal Verkeer-en Vervoersberaad (PVVB)

Het PVVB is een bestuurlijk overleg tussen de provincie Zuid-Holland, de samenwerkende verkeers- en vervoersregio's in Zuid-Holland en Rijkswaterstaat, voorgezeten door de

Gedeputeerde Verkeer en Vervoer. In het PVVB vindt afstemming plaats over bovenregionaal strategisch beleid.

BEREIK!

BEREIK! is een netwerkorganisatie om de samenwerking te stimuleren tussen de vele partijen die op het gebied van Verkeer en Vervoer actief zijn in de regio's Haaglanden en Rotterdam. In BEREIK! participeren Rijkswaterstaat Zuid-Holland, de provincie Zuid-Holland, de Stadsregio's Haaglanden en Rotterdam, de gemeenten Den Haag en Rotterdam en de regio Holland Rijnland waarbij de nauwe samenwerking met het bedrijfsleven wordt gezocht. BEREIK! heeft geen bestuurlijke bevoegdheden. Besluiten worden genomen door in het bestuurlijk Mobiliteitsoverleg Zuidvleugel. Hierin is Holland Rijnland, zoals al eerder aangegeven, ook vertegenwoordigd.

Samenwerking Economie

De regio heeft de regio tot taak om de economische belangen van de regio bij de provincie Zuid-Holland en de Ministeries van EZ en VROM te behartigen. Vanuit deze rol neemt Holland Rijnland deel aan het Regionaal Economisch Overleg Rijn- en Bollenstreek (REO). In het REO vindt afstemming plaats over het regionaal-economisch beleid tussen provincie, Kamer van Koophandel, Holland Rijnland, Rijnstreekberaad en de gemeenten Leiden en Alphen aan den Rijn.

4.2 Resultaten bestuursperiode 2006-2010

De samenwerking tussen de Holland Rijnland gemeenten heeft in de afgelopen bestuursperiode verschillende aansprekende resultaten opgeleverd. De regionale ambities op het gebied van wonen, werken, economische ontwikkeling, verkeer en vervoer en natuur en landschap zijn door het Algemeen Bestuur vastgesteld. De gemeenten hebben in het najaar van 2009 met elkaar de integrale regionale doelstellingen voor 2020 bepaald in de Regionale Structuurvisie. En tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland van 28 maart 2007 hebben de regiogemeenten unaniem ingestemd met het oprichten van een Regionaal Investeringsfonds, waarmee de realisatie van een aantal cruciale projecten voor de regio een historische stap dichterbij is gekomen. Deze resultaten vormen de basis en het vertrekpunt voor de komende bestuursperiode. In deze paragraaf worden deze belangrijkste elementen van deze resultaten kort toegelicht.

Voor 5 strategische projecten heeft Holland Rijnland een **Regionaal Investeringsfonds (RIF)** opgericht. Met ingang van 1 januari 2008 wordt in 15 jaar tijd een bijdrage van de gemeenten verzameld van in totaal € 142,5 mln. Het betreft projecten die noodzakelijk zijn om de ruimtelijk-economische ambities van de regio te verwezenlijken:

- a Rijnlandroute (de wegverbinding tussen de A4 en de N206);
- b Rijn-Gouwelijn (voor zover het betreft het traject van deze verbinding tussen Leiden en de kust bij Katwijk en Noordwijk);
- c Noordelijke verbinding tussen de N206 en de A44 of A4;
- d Offensief van Teylingen voor de versterking van de Greenport,
- e Regionaal Groenprogramma (inclusief projecten in het Groene Hart).

Deze projecten vergen forse publieke investeringen, die de draagkracht van de Holland Rijnland gemeenten ver overstijgen.

Bij elk van de projecten is daarom cofinanciering van Rijk en/of provincie vereist. Het RIF vormt de basis van de onderhandelingen met de provincie en het Rijk over investeringen in de regio. Door het eigen financiële commitment laten de gemeenten zien dat de regio serieus is in de realisatie van haar ambities.

Deze strategie blijkt succesvol te zijn. Door de Minister van Verkeer en Waterstaat is inmiddels een bijdrage van € 422 miljoen toegezegd voor de RijnlandRoute en € 45 miljoen voor de RijnGouwelijn-West. En bij de Tweede Kamerbehandeling van het investeringsprogramma van het Rijk (MIRT) in december 2009 bleek dat de regio kan rekenen op grote steun van de Kamerleden voor de ongefaseerde aanleg van Rijnlandroute en RijnGouwelijn. Resultaten die niet bereikt waren zonder het RIF.

De **Openbaar Vervoervisie** (OV-visie) Holland Rijnland omvat een samenhangend pakket aan voorstellen om het openbaar vervoer te verbeteren. Doel is een stevig, betrouwbaar en duidelijk OV-netwerk niet alleen binnen de regio, maar ook met de rest van de provincie en omliggende regio's. Kern van de visie is de realisering van een snel en frequent bediend OV-netwerk met Leiden Centraal als belangrijkste knooppunt. Reizigers moeten makkelijker hun weg kunnen vinden binnen de regio met goede aansluitingen naar buiten. Het verbeterde netwerk moet leiden tot een reizigersgroei van 70 % in 2020. De vastgestelde OV-visie is aangeboden aan de Provincie Zuid-Holland die als OV-autoriteit de concessie aan de vervoerder verleent voor het exploiteren van het regionaal openbaar vervoer.

Het **Regionaal Verkeers- en Vervoersplan** (RVVP) is de integrale regionale visie om de uitdagingen op het gebied van verkeer en vervoer aan te pakken. Een goed woon- en leefklimaat voor bewoners en een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en instellingen hangen immers nauw samen met een goede bereikbaarheid. Een optimaal verkeers- en vervoersysteem stimuleert economische activiteiten en bevordert de kwaliteit van wonen, werken en recreëren. Daarbij dient milieu zo min mogelijk belast te worden. De meest duurzame vervoerwijzen, zoals fiets en openbaar vervoer, worden in het RVVP extra gestimuleerd. De doelstellingen van het RVVP zijn:

- a *Bereikbaarheid*: een hoogwaardig netwerk van infrastructuur voor openbaar vervoer, fiets, auto en vrachtverkeer moet de woon- en werk-bereikbaarheid verbeteren.
- b *Ruimtelijke ordening*: door ruimtelijke ontwikkelingen en vervoersnetwerken op elkaar aan te laten sluiten moeten vervoerstromen zoveel mogelijk worden gebundeld.
- c *Leefbaarheid en veiligheid*: door terugdringen van het aantal verkeersongevallen, reductie van de uitstoot van schadelijke gassen en aanpak van geluidsoverlast moet de leefbaarheid van de regio verbeteren.

In 2007 zijn de beleidsdoelstellingen uit het RVVP zijn in een Uitvoeringsprogramma uitgewerkt in projecten en acties en door het Algemeen Bestuur vastgesteld. De looptijd van het Uitvoeringsprogramma is 2008 tot 2010 met een doorkijk tot 2015.

In de **Regionale Woonvisie 2009-2019** zijn voor de komende jaren de kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwopgaven vastgelegd. De samenwerkende gemeenten willen een goed functionerende woningmarkt. Om dat te bereiken is de kernopgave om het woningtekort terug te dringen door het bouwen van voldoende en kwalitatief goede woningen.

Daarbij is bijzondere aandacht nodig voor het huisvesten van kwetsbare groepen op de woningmarkt: huishoudens met een kleinere beurs en huishoudens met bijzondere wooneisen als gevolg van (gezondheids)beperkingen.

De **Regionale Bedrijventerreinenstrategie** richt zich op het realiseren van een gezonde regionale bedrijventerreinenmarkt voor de komende jaren. Drie strategische doelstellingen staan hierbij centraal:

- a bestaande bedrijventerreinen herstructureren, niet transformeren;
- b voldoende nieuw bedrijventerrein ontwikkelen;
- c samenhang aanbrengen tussen bestaande en nieuwe bedrijventerreinen (o.a. door het toepassen van de zgn. "SER-ladder").

In 2006 is de **Regionale Kantorenstrategie Holland Rijnland 2015** vastgesteld. Deze strategie bevat een planologische reservering voor 415.000 m² kantooroppervlak op een aantal locaties. De strategie zal in 2010 tussentijds worden geëvalueerd. Met monitorgegevens en marktanalyse zal worden aangegeven welke plannen gerealiseerd zijn en waar aanpassingen wenselijk zijn, zowel voor het aantal vierkante meters als de locaties.

Het algemeen Bestuur heeft in 2009 de **Regionale Structuurvisie 2020 Holland Rijnland** (RSV) vastgesteld. Hierin zijn de voorgaande beleidsdocumenten met elkaar verbonden in één integraal visiedocument. In dit visiedocument hebben de Holland Rijnland gemeenten de belangrijkste integrale keuzes voor de ruimtelijke ontwikkeling van Holland Rijnland tot 202 gemaakt. De RSV is vanaf nu het gemeenschappelijke toetsingskader voor de ruimtelijke ontwikkelingen in Holland Rijnland en is het vertrekpunt voor de belangenbehartiging van de regio. De komende jaren staan de versterking van het stedelijk gebied, de groen-blaue kwaliteit en het landschap centraal. Daarnaast wordt ingezet op de versterking van de kenniseconomie en het verbeteren van de bereikbaarheid. Op basis van de visie zijn zeven kernbeslissingen geformuleerd:

1. Holland Rijnland is een top woonregio
2. Leiden vervult een regionale centrumfunctie
3. Concentratie stedelijke ontwikkeling
4. Groen blauwe kwaliteit staat centraal
5. De Bollenstreek en Veenweide en Plassen blijven open.
6. Twee speerpunten voor economische ontwikkeling: Kennis en Greenport
7. Verbetering van de regionale bereikbaarheid

De gemeenten in de Duin- en Bollenstreek hebben de RSV voor het Duin-en Bollengebied verder uitgewerkt in de **Intergemeentelijke Structuurvisie (ISG)**. Hierin is een zelfbindend ruimtelijk ontwikkelingskader vastgelegd voor de integrale revitalisering van de Duin- en Bollenstreek tot en met 2030. Centraal staan:

- a de economische herstructurering van de Greenport, daaronder begrepen handhaving van 2.625 hectare 1ste klas bollengrond;
- b verbetering van de landschapskwaliteit,
- c prioriteit geven aan primaire Greenport functies;
- d met het uitvoeren van de woningbouwopgave uit de 'Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer – Bollenstreek is de maximale woningbouwbijdrage van de Duin - en Bollenstreek bereikt.

Om de omvangrijke economische en landschappelijke vitaliseringsopgave voortvarend te kunnen uitvoeren hebben de Greenportgemeenten de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) opgericht. Het ISG vormt de basis voor de uitvoering door de GOM.

Begin 2010 zal definitieve besluitvorming plaatsvinden over het **Regionaal Groenprogramma 2010-2020**. De contouren daarvoor tekenen zich inmiddels af. Al bij de vorming van de regio hebben de gemeenten afspraken gemaakt over het behoud en de versterking van het unieke en afwisselende landschap. Het behoud en versterken van de natuur- en landschapswaarden zijn uitgangspunt voor de verdere ruimtelijke ontwikkeling. In de Regionale Structuurvisie Holland Rijnland zijn deze basisafspraken vertaald naar een samenhangend kader. In het Groenprogramma worden ze verder uitgewerkt tot een uitvoeringsprogramma. Met het Groenprogramma willen de gemeenten hun bijzondere regio versterken en hun bijdrage aan de concurrentiepositie van de Randstad vergroten. Holland Rijnland heeft een duidelijk toekomstbeeld. Na afronding van het groenprogramma in 2020 kunnen inwoners van de stad de groene ruimte bereiken via aantrekkelijke fiets-, wandel- en vaarroutes. Landschappen zijn onderling verbonden, er zijn natuurgebieden ingericht en het karakteristieke open landschap is makkelijk bereikbaar. Voor recreanten is er een gevarieerd aanbod aan voorzieningen en er zijn volop mogelijkheden voor agrotourisme. Cultuurhistorische elementen zijn versterkt en zichtbaar gemaakt. Volle grond, bollenteelt en veeteelt zijn behouden als dragers van het open landschap.

Het regionale groenprogramma heeft vier hoofddoelen:

- a Het verbeteren van de groenblauwe en recreatieve structuur van de regio door het versterken van de grote landschappen en de verbindingen daartussen.
- b Het behoud van de openheid van het landelijk gebied.
- c Het versterken van samenhang en herkenbaarheid van cultuurhistorische elementen.

Het verbeteren van de bereikbaarheid, toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van landelijk gebied voor recreatief medegebruik

4.3 Hoofdoopgaven 2010-2014

In de voorgaande paragraaf zijn de belangrijkste ruimtelijk doelstellingen benoemd van Holland Rijnland. Om dit eindbeeld in 2020 te bereiken is de komende bestuursperiode cruciaal. Hierin zullen de eerste mijlpalen moeten worden behaald.

In deze paragraaf worden langs de lijn van de zeven kernbeslissingen uit het RSV, de belangrijkste hoofdoopgaven voor de komende bestuursperiode 2010-2014 geformuleerd. Naast het kader van de RSV is voor de formulering van de hoofdoopgaven tevens rekening gehouden met de doelstellingen uit het Groenprogramma, dat in 2010 zal worden vastgesteld door het Algemeen Bestuur.

Voor het formuleren van de hoofdoopgaven 2010-2014 is de vraag leidend geweest wat in de komende bestuursperiode de belangrijkste opgaven zijn voor de 12 gemeenten en Holland Rijnland om in 2020 de doelstellingen uit de RSV en onderliggende beleidsvisies te realiseren. Dit betekent niet noodzakelijkerwijs dat Holland Rijnland de eerst verantwoordelijke is voor al deze hoofdoopgaven. Er zijn diverse hoofdoopgaven waar andere overheden de eerste verantwoordelijkheid en trekkersrol hebben, zoals bijvoorbeeld bij de realisatie van de RijnGouwelijn, realisatie van de locatie Valkenburg en het programma Binnenstad Leiden.

Voorafgaand aan de hoofdpogaven, worden allereerst de kernbeslissingen uit de RSV kort weergegeven.

1. Holland Rijnland is een topwoonregio

Kernbeslissing 'Holland Rijnland is een top woonregio':

Het reserveren van grond voor woningen heeft ruimtelijke prioriteit. De gemeenten in Holland Rijnland:

- a bouwen netto 33.000 woningen tot 2020 in de regio (periode 2000-2019);
- b realiseren per gemeente 30 procent van de woningbouw in de sociale sector, m.u.v. Leiden (20 procent) en Katwijk (bestaand stedelijk gebied, tussen 20-30 procent).
- c maken afspraken over het verplichtend karakter van de taakstelling, sancties bij het niet halen van de taakstelling en prioriteitsstelling bij uitvoering en aanpassingen van het bouwscenario

De regio Holland Rijnland biedt een unieke woonomgeving met een diversiteit aan woonmilieus in het hart van de Randstad. De regio onderscheidt zich door zijn centrale ligging en gevarieerde woonomgeving. De regio wil dit kenmerk benutten en verder uitbouwen, zodat zij door de ligging, het voorzieningenniveau en de landschapskenmerken een top woonregio in de Randstad wordt. Er knelpunt is dat het woningaanbod achterblijft bij de vraag, zowel kwantitatief als kwalitatief. Dit leidt tot een vertrek van voornamelijk jonge mensen uit de regio. Het is daarom noodzakelijk dat er niet alleen voldoende maar ook gevarieerd, gedifferentieerd en kwalitatief goed wordt gebouwd om deze doelgroep te behouden en aan de vraag van de verschillende doelgroepen te voldoen.

De kern van het regionale woonbeleid is om (circa 20.000 woningen toe te voegen aan de bestaande woningvoorraad in de periode 2010-2019. Daarmee groeit de woningvoorraad in Holland Rijnland tussen 2000 en 2019 in totaal met 33.000 woningen). Het regionale woonbeleid van Holland Rijnland is afgestemd op en sluit aan bij de verstedelijkingsstrategie van de Zuidvleugel.

De Holland Rijnlandgemeenten hebben aan deze nieuwbouwpogave een aantal uitgangspunten en voorwaarden verbonden:

- a Van de nieuw te bouwen woningen bestaat ongeveer 30% uit sociale woningen - met uitzondering voor Leiden en Katwijk - waarbij minstens de helft van alle sociale nieuwbouwwoningen voldoet aan de toegankelijkheidsnorm van minimaal een 1-sterwoning;
- b het aantal sociale huurwoningen in een gemeente is ten minste 1,5x zo groot als de omvang van de aandachtsgroep;
- c de gemeenten spannen zich in om sociale huur- en koopwoningen zo lang mogelijk voor de aandachtsgroep te behouden;
- d de gemeenten voeren de afspraken van het Regionaal Kompas uit, waarmee de problematiek rondom dakloosheid integraal wordt aangepakt.
- e het Regionaal Beleidskader Duurzame Stedenbouw en het regionale Klimaatprogramma wordt bij de (her)ontwikkeling van grote woningbouwlocaties gehanteerd;

Holland Rijnland stimuleert en ondersteunt de gemeenten bij hun woningbouwopgave door regionale afstemming en monitoring van de nieuwbouw- en herstructureringsplannen op kwantiteit en kwaliteit.

Hoofdoopgave 'Holland Rijnland is een topwoonregio' 2010-2014

Inhoudelijke hoofdoopgave

De belangrijkste inhoudelijke hoofdoopgave voor de komende bestuursperiode ligt in het realiseren van de kwantitatieve bouwopgave, naar rato circa 2.000 woningen per jaar, onder de voorwaarden zoals door de gemeenten zijn overeengekomen.

Inzet van gemeenten en bestuurlijke focus Holland Rijnland:

De uitvoering van deze regionale doelstelling ligt bij de individuele gemeenten. Zij zijn het die op hun eigen grondgebied de bouwopgave moeten realiseren. Deze opgave is echter geenszins vrijblijvend tussen de gemeenten overeengekomen, zij hebben zich hieraan verbonden. De regio legt bestuurlijke prioriteit bij het realiseren van deze doelstelling en ziet voor zichzelf een stimulerende en aanjagende rol. Om invulling te geven aan deze veranderende rol en het verplichtende karakter van de taakstelling zullen de Holland Rijnland gemeenten instrumenten moeten ontwikkelen en afspreken. Hierbij kan worden gedacht aan het sluiten van overeenkomsten, prioriteitsstelling bij uitvoering en sancties bij het niet halen van de taakstelling.

2. Leiden vervult een regionale centrumfunctie

Kernbeslissing 'Leiden vervult een regionale centrumfunctie'

De regio kiest voor versterking van de centrumfunctie van Leiden door:

- a versterking van het OV-net met Leiden als centrum;
- b terughoudendheid met perifere detailhandel, buiten wat eerder is afgesproken.
Perifere detailhandel is alleen toegestaan op de daarvoor aangewezen locaties in de regio en op enkele bedrijventerreinen waar dit volgens het thans vigerende bestemmingsplan is toegestaan

De centrumstad Leiden is een stad met een grote historie. Het heeft de oudste universiteit van Nederland, een unieke historische binnenstad en vele landelijk bekende musea. Daarnaast heeft Leiden een grote naam op het gebied van Bio Science en huisvest het het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) dat naast het ziekenhuis, een van de belangrijkste medische onderwijsinstellingen is. Maar deze kwaliteiten kunnen beter worden benut. Naast het versterken van de genoemde unieke aspecten, kunnen de culturele functie en de winkelfunctie worden verbeterd. Leiden wil zich met de regio Holland Rijnland verder ontwikkelen tot een sterke kennisstad waar het goed wonen is op het kruispunt van duinen, plassen en polders. De aanwezigheid van studenten zowel als kenniswerkers is belangrijk en vraagt om specifieke aandacht, bijvoorbeeld voor huisvesting en woonmilieus.

De Leidse inzet draagt bij aan de regionale ontwikkelingen met 2 bijzondere projecten:

- a het programma Binnenstad, dat de Leidse historische binnenstad versterkt op de kaart zet als hoogwaardig stedelijk gebied en als toeristische trekpleister;
- b de verdere ontwikkeling het Bio Science park dat een cluster van hoogwaardige kennisintensieve bedrijven vormt.

Maar Leiden kan deze integrale doelstelling niet alleen realiseren. Om Leiden als centrumstad te versterken is een goede bereikbaarheid essentieel. De bereikbaarheid van de huidige woon- en werkbestemmingen in Leiden is zeer slecht. De Holland Rijnland gemeenten hebben ter ondersteuning van deze kernbeslissing afgesproken:

- a het OV-net te versterken, met Leiden als centrum, waarbij de tracé keuze voor de RijnGouwelijn-West belangrijk is. Leiden CS is gemeten in reizigersaantallen het vijfde station in Nederland. Participatie in Stedenbaan (Zuidvleugel) is daarmee belangrijk vanwege de mogelijk indirecte spin off in de vorm van additionele financieringsbronnen;
- b terughoudend te zijn met perifere detailhandel buiten de stad Leiden.

Hoofdogaven 'Leiden vervult een regionale centrumfunctie' 2010-2014

Inhoudelijke hoofdogaven

De inhoudelijke opgaven liggen allereerst op de weg van de gemeente Leiden om de ingezette programma's uit te voeren:

- a het uitvoeren van het Programma Binnenstad om de Leidse historische binnenstad op de kaart te zetten als hoogwaardig stedelijk gebied en toeristische trekpleister
- b het uitvoeren van het Programma Bereikbaarheid om de centrale en regionale voorzieningen toegankelijk te maken en het completeren van de stedelijke ringstructuur
- c het doorontwikkelen van het project Bio Science Park als een cluster van hoogwaardige kennisintensieve bedrijven van internationaal belang
- d Accommoderen van de groei van studenten voor de Universiteit Leiden door studentenhuisvesting en agenderen van woonmilieus voor internationale kenniswerkers.

Inzet van gemeenten en bestuurlijke focus Holland Rijnland:

Het realiseren van deze hoofdogave vraagt vooral een forse inzet van de gemeente Leiden. Deze inzet kan echter niet zonder interactie met de overige gemeenten. De gemeenten zullen de functie van Leiden als regionale centrumstad moeten faciliteren door onder andere terughoudend te zijn in het toelaten van perifere detailhandel en dit in hun lokaal beleid te verankeren.

De rol van de regio bestaat stimuleert deze hoofdogave door oog te houden voor de samenhang van deze hoofdogave met de andere en stelling te nemen indien noodzakelijk. De bestuurlijke focus is daarnaast vooral gericht op het creëren van essentiële randvoorwaarden zoals het versterken van het OV-net (zie kernbeslissing 7) en het versterken van de leefomgeving (zie kernbeslissing 4).

3. Concentratie Stedelijke ontwikkeling

Kernbeslissing 'Concentratie stedelijke ontwikkeling'

Bebouwing wordt geconcentreerd in de Aaneengesloten Stedelijke Agglomeratie, binnen de randvoorwaarden van een duurzame en klimaatbestendige samenleving. In dit gebied wordt tussen 2000 en 2020 gerealiseerd:

- a toevoeging van netto 23.100 woningen;
- b 100 hectare nieuwe bedrijventerreinen;
- c 375.000 vierkante meter kantooroppervlak

De Holland Rijnlandgemeenten hebben in de RSV afgesproken om de toevoeging van woningen, bedrijventerreinen en kantooroppervlak te concentreren in de Aaneengesloten Stedelijke Agglomeratie. Daarmee sluit Holland Rijnland aan op de Verstedelijkingsstrategie van de Zuidvleugel. Deze komt er in de kern op neer dat de stedelijke ontwikkeling vooral in de stad moet plaatsvinden terwijl de kwaliteit en de recreatieve bereikbaarheid van het landschap een flinke impuls moet krijgen. Voor de Zuidvleugel is dit vertaald in een ambitie tot 80% binnenstedelijk bouwen, waarbij de resterende uitbreiding vooral ingevuld wordt met landelijke woonmilieus.

De verstedelijkingsopgave van Holland Rijnland ligt in het verlengde hiervan. De ambitie is om 70% van de totale woningbouwopgave (20.000 woningen) te realiseren in de As Leiden-Katwijk, dat betekent een netto toevoeging in dit gebied van ongeveer 14.000 woningen in de periode 2010-2019. Ruimtelijke mogelijkheden voor bedrijventerreinen moeten in eerste plaats worden gevonden in de herstructurering van bestaande bedrijventerreinen, om de deze werkfunctie ook in de toekomst te behouden. De inzet van Holland Rijnland is om, voortvloeiend uit de RSV en de regionale bedrijventerreinen- en kantorenstrategie, de herstructurering van circa 20 bedrijventerreinen af te ronden of in uitvoering te nemen. Dit varieert van het geven van een face-lift tot geheel of gedeeltelijke herontwikkeling van de locatie. Maar daarnaast is er ook nieuw areaal nodig. Tot 2020 zal Holland Rijnland 147 hectare nieuwe bedrijventerreinen realiseren, waarvan 70% in de As Leiden-Katwijk. Dezelfde verstedelijkingsopgave geldt ook voor de toevoeging van nieuw kantooroppervlak. Tot 2020 zal 415.000 vierkante meter nieuw kantooroppervlak worden gerealiseerd, eveneens voor het grootste deel in de As Leiden – Katwijk. Met het realiseren van nieuwe kantoren en bedrijventerreinen wordt ruimte geboden aan de groeiambities van het kenniscluster – Bio Science en Space science - en de Greenport. Deze koers van Holland Rijnland sluit eveneens aan bij het Stedenbaanconcept van de Zuidvleugel, waarin de stedelijke ontwikkeling beter wordt afgestemd op de bereikbaarheid van knooppunten en stations. Door de verstedelijkingsopgave te concentreren in de As Leiden-Katwijk kan de ruimte rondom station Leiden CS beter en intensiever worden gebruikt.

De Verstedelijkingsstrategie en de stedelijke ontwikkelingsopgave van Holland Rijnland is een integrale strategie. Binnenstedelijk bouwen vraagt ook om kwalitatief hoogwaardig groen, natuur en landschap in de regio en om een goede bereikbaarheid, waaronder een optimaal functionerend openbaar vervoer net. De Holland Rijnland gemeenten stellen dat de verstedelijkingsopgave dient plaats te vinden binnen de randvoorwaarden van een duurzame en klimaatbestendige regio met voldoende ruimte voor groen en water. Daarmee is er een samenhang met de kernbeslissingen 4 en 5. Voor de verbetering van de bereikbaarheid van de Regio is er een samenhang met kernbeslissing 7.

Hoofdpogaven 'Concentratie Stedelijke Ontwikkeling' 2010-2014

Inhoudelijke opgave

De inhoudelijke opgave ligt voor de komende bestuursperiode vooral op het ontwikkelen van nieuwe kantooroppervlakte en bedrijventerreinen om ruimte te geven aan de economische groeiambities van de regio. Omdat de verstedelijkingsopgave van de regio nauw samenhangt met de doelstellingen van de Zuidvleugel zal de regio verdergaand investeren in de Zuidvleugelsamenwerking. Concreet staan de volgende inhoudelijke opgaven voor de komende bestuursperiode:

- a Ontwikkeling van ca. 120.000 m kantooroppervlak en circa 40 hectare bedrijventerreinen, naar rato van de planperiode.
- b Bijdragen aan lobby en planontwikkeling: Zuidvleugel en MIRT-lobby
- c Promotie van de ontwikkeling rond Stedenbaanstations
- d Belangenbehartiging van regio binnen de Zuidvleugel, ook als belangrijke woonregio.

Inzet van gemeenten en bestuurlijke focus Holland Rijnland

Het zwaartepunt voor de uitvoering van deze hoofdpogave ligt bij de gemeenten. De bestuurlijke focus van Holland Rijnland ligt vooral op het realiseren van de infrastructurele randvoorwaarden (zie kernbeslissing 7) en het monitoren van de voortgang in de ontwikkelopgave van gemeenten voor kantoren en bedrijventerreinen.

4. Groen blauwe kwaliteit staat centraal

Kernbeslissing 'Groen blauwe kwaliteit staat centraal'

Het groen-blauwe raamwerk staat centraal bij alle ruimtelijke ontwikkelingen:

- a Creëren van ecologische en recreatieve groene verbindingen tussen kust en Groene Hart: Noordwijk-Leeuwenhorst-Polder Hoogeweg-Kagerplassen-Groene Hart, Braassemmeer en Katwijk/Wassenaar-Papenwegse polder-De Horsten-Duivenvoordecorridor-Vlietlanden-Groene Hart en twee noord-zuidverbindingen: Trekvaart-Kagerplassen-landgoederen-Valkenburg- Duinen en Kagerplassen-Leiden/Leiderdorp-park Cronesteijn-Oostvlietpolder-Vlietlanden.
- b Er wordt een investeringsvoorstel gemaakt voor het regionale groenprogramma waarbij bestaande subsidiestromen en de regionale middelen in het kader van het groendeel van het Regionaal Investeringsfonds worden betrokken.

In de RSV hebben de Holland Rijnland gemeenten met elkaar afgesproken dat bij alle ruimtelijke ontwikkelingen in de regio het groen-blauwe raamwerk centraal staat. Dat wil zeggen dat groen en water het uitgangspunt zijn bij bijvoorbeeld de inpassing van de RijnlandRoute en centraal staan bij de invulling van de locatie Valkenburg. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moet de recreatieve bereikbaarheid van het landschap minimaal gelijk blijven, dan wel verbeterd worden.

Deze uitgangspunten zijn in het (concept) Groenprogramma uitgewerkt in een visie, doelstellingen en een uitvoeringsprogramma tot 2020. Met het Groenprogramma willen de twaalf gemeenten het unieke groene gebied van de regio en de recreatiemogelijkheden een flinke impuls geven. Holland Rijnland gaat tussen 2010 en 2020 aan de slag met een aantal concrete projecten die tastbare resultaten op moeten leveren. De mogelijkheid tot een bijdrage in de financiering van deze projecten uit het RIF moet daarbij als 'vliegwiel' fungeren voor de ontwikkeling van de leefomgeving in de regio.

In nauwe samenwerking hebben de Holland Rijnlandgemeenten een indicatieve lijst van 35 projecten samengesteld, die in aanmerking komen voor een bijdrage uit het RIF, waarvan 17 projecten in de komende bestuursperiode. De bijdrage uit het RIF bedraagt maximaal 25% van de inrichtingskosten. Gemeenten zullen dus zelf actief op zoek moeten naar aanvullende financieringsbronnen, waarbij de regio kan ondersteunen. In het Groenprogramma is gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak, waarbij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering bij de gemeenten of een cluster van gemeenten ligt. De afspraken hierover worden vastgelegd in één uitvoeringsovereenkomst voor de hele regio, met een looptijd van vier jaar, waarna projecten moeten zijn gerealiseerd. Hierin wordt elk project beschreven inclusief de kostenraming en de projectverantwoordelijke. Halverwege de looptijd van de overeenkomst begint de voorbereiding begin van de nieuwe overeenkomst. Hierdoor overlappen de overeenkomsten elkaar, wat de continuïteit van de uitvoering van het Groenprogramma garandeert. Elk jaar wordt een voortgangsoverzicht opgesteld, waarbij in 2015 een tussentijdse evaluatie plaatsvindt.

Het Groenprogramma richt zich op het behoud en versterken van natuur- en landschap van de gehele regio Holland Rijnland in het landelijk en stedelijk gebied en het financieel mogelijk maken door (mede) financiering uit het RIF. Groenprojecten in het landelijk gebied kunnen daarnaast mede gefinancierd worden door de Provincie en Rijk in het kader van het Provinciaal Meerjarenprogramma Landelijke Gebied (PMJP). Het Rijk heeft met de Provincie een bestuursovereenkomst Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) voor zeven jaar afgesloten. Hierin zijn afspraken opgenomen welke doelen de provincie voor de ontwikkeling van het landelijke gebied in de overeengekomen periode realiseert en welk rijksbudget daarvoor beschikbaar is. Het PMJP geeft het provinciale kader voor de besteding van het ILG.

Voor Holland Rijnland is van belang dat Rijk, provincie en 5 regiobesturen de overeenkomst Zuidvleugel Zichtbaar Groener (ZZG) hebben ondertekend, waarin afspraken zijn gemaakt over de aanwending van ILG-gelden. Holland Rijnland heeft de ZZG-overeenkomst mede-ondertekend en de meeste gemeenten hebben de overeenkomst geratificeerd. In de regio Holland Rijnland gaat het om 301 ha recreatief groen (Recreatie om de Stad), waaraan Holland Rijnland en de gemeenten meefinancieren. Deze financiering blijft bestaan naast de investeringen in het groen van het RIF.

Uit een evaluatie door de provincie van alle ZZG-projecten is inmiddels gebleken dat er onvoldoende geld beschikbaar is voor het realiseren van alle projecten. De provincie heeft ervoor gekozen enkele projecten te faseren, waaronder vier van de negen van de projecten in Holland Rijnland.

Een derde mogelijke geldstroom voor groenprojecten komt uit een besluit van Provinciale Staten van 1 juli 2009. Hierin wordt een bedrag van zestien miljoen euro gereserveerd voor de versnelde inrichting van groengebieden. De bedoeling is dat deze middelen uiterlijk in 2011 worden ingezet vooral te bevordering van de recreatiemogelijkheden van de inwoners van de dichtstbevolkte delen van de provincie.

Hoofdopgaven 'Groen blauwe kwaliteit staat centraal' 2010-2014

Inhoudelijke opgave

De focus voor de samenwerkende gemeenten in Holland Rijnland ligt voor de komende bestuursperiode op het opstellen en monitoren van de uitvoeringsovereenkomsten voor projecten die op basis van de voorwaarden van het Regionaal Groenprogramma in aanmerking komen voor medefinanciering uit het RIF. De belangenbehartiging van de regio zal vooral gericht zijn op het verkrijgen van medefinanciering voor groenprojecten door Provincie en Rijk uit ZZG en ILG.

Inzet van gemeenten en bestuurlijke focus Holland Rijnland

Het zwaartepunt voor de realisatie van deze opgave ligt bij de gemeenten. Zij geven uitvoering aan de 1^e tranche van het Regionaal Groenprogramma. Het bestuur stimuleert het opstellen van uitvoeringsovereenkomsten en geeft prioriteit aan deze opgave als 'vaandeldrager' voor het gehele Groenprogramma. De regio heeft een stimulerende en aanjagende rol omdat het groen-blauwe raamwerk een essentieel onderdeel vormt van de integrale ruimtelijke strategie van Holland Rijnland. Aan deze bestuurlijke prioriteit is eveneens invulling gegeven door het Regionaal Groenprogramma op te nemen in het RIF.

5. De Bollenstreek, Veenweide en Plassen en Duin, Horst en Weide blijven open

Kernbeslissing 'De Bollenstreek en Veenweide en Plassen blijven open'

De regio kiest voor blijvende openheid van de Bollenstreek en Veenweide en Plassen:

- a De Greenport Ontwikkeling Maatschappij zet een herstructurering van de Greenport op, waarbij:
  - i de hoeveelheid bollengrond gelijk blijft op 2.625 hectare;
  - ii binnen de Greenport ten minste 158 hectare natuurgebied wordt beschermd;
  - iii verrommelde bebouwing in het open landschap wordt verwijderd.
- b De agrarische activiteiten zijn drager van het open landschap in de Veenweide en Plassen, en door verbreding met niet agrarische activiteiten kan de sector versterkt worden en de toegankelijkheid van dit gebied voor recreatie vergroot.

Holland Rijnland kent een aantal kenmerkende open landschappen met de Bollenstreek (bloemen en bollen), de Veenweide en Plassen (veeteelt) en een groene bufferzone en zuiden van de As Leiden-Katwijk (Duin, Horst en Weide). De Holland Rijnlandgemeenten kiezen voor een blijvende openheid van deze gebieden, ruimtelijke ontwikkelingen mogen geen inbreuk plegen hierop. De verbinding tussen deze open gebieden moet worden verbeterd. Evenals de bereikbaarheid en toegankelijkheid van deze gebieden voor recreanten en inwoners voor recreatief gebruik. De realisatie van deze kernbeslissing wordt voor dit deel meegenomen in het Regionaal Groenprogramma (zoals toegelicht onder kernbeslissing 4). Voor het gebied Duin, Horst en Weiden hebben Holland Rijnland en het Stadsgewest Haaglanden een projectorganisatie op te zetten om de projecten in dit gebied in nauw overleg te ontwikkelen en uit te voeren.

Voor de Bollenstreek wordt een forse herstructurering uitgevoerd om de landschappelijke kwaliteiten te behouden en te versterken. Om deze herstructureringsopgave voortvarend uit te kunnen voeren wordt de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) opgericht. De GOM zal deze taak uitvoeren op basis van het Intergemeentelijke Structuurvisie (ISG). Het ISG vormt het ruimtelijke en juridische kader voor de economische en landschappelijke herstructurering van het gebied, waarbij gekozen is voor 'een vitaal greenport in een vitaal landschap'. Belangrijke keuzes voor het natuur en landschap van de Greenport zijn:

- a de hoeveelheid bollengrond blijft gelijk op 2.625 hectare
- b tenminste 158 hectare natuurgebied wordt beschermd
- c verrommelde bebouwing in het open landschap wordt verwijderd

De herstructurering van de Greenport is van eminent belang voor de Regio. Dit heeft ertoe geleid dat de Greenport tot een van de strategische projecten is benoemd waarvoor de Holland Rijnlandgemeenten in het RIF financiële middelen ter beschikking stellen. Waar de uitvoering van de ISG ter hand wordt genomen door het GOM, zal de betrokkenheid van de regio nog nader ingevuld moeten worden. Daarbij zal het in ieder geval nader moeten worden uitgewerkt hoe het GOM verantwoording aflegt over de bestede RIF-gelden.

Hoofdoggaven 'De Bollenstreek, Veenweide en Plassen en Duin, Horst en Weide blijven open' 2010-2014

Inhoudelijke opgave

De focus voor de samenwerkende gemeenten in Holland Rijnland ligt voor ook voor deze kernbeslissing de komende bestuursperiode op het opstellen en monitoren van de uitvoeringsovereenkomsten voor projecten die op basis van de voorwaarden van het Regionaal Groenprogramma in aanmerking komen voor mede-financiering uit het RIF. Daarbij zal de samenwerking met de regio Haaglanden voor Duin, Horst en Weide vorm en inhoud worden gegeven. Voor de Greenport geldt dat de inhoudelijke herstructureringsopgave uit gaat worden gevoerd door het GOM.

Inzet van gemeenten en bestuurlijke focus Holland Rijnland:

Het zwaartepunt voor de realisatie van deze kernbeslissing ligt bij de gemeenten die aandeelhouder zijn in de GOM. Zij geven, middels de GOM, uitvoering aan de herstructureringsopgave en creëren de randvoorwaarden voor een succesvolle uitvoering door de GOM.

Het bestuur geeft, gelijk aan de vorige kernbeslissing, prioriteit aan de realisatie van deze hoofdoggave als 'vaandeldrager' voor het gehele Groenprogramma. De regio ziet voor zichzelf een stimulerende rol en draagt bij aan de doelstellingen van het GOM door het beschikbaar stellen van geormerkte RIF-gelden.

6. Twee speerpunten voor economische ontwikkeling: kennis en Greenport

Kernbeslissing 'Twee speerpunten voor economische ontwikkeling: Kennis en Greenport'

Twee dragers zijn speerpunt voor de regionale economie:

- a opschaling van de kenniseconomie op nationaal en internationaal niveau, door uitbreiding van vooral het cluster Bio Science in en om Leiden;
- b uitbouw van de internationale economische kracht van de Greenport.

Woon- en werkklimaat zijn nauw verbonden met elkaar: een topwoonregio kan niet zonder een goede economie. En op het eerste gezicht lijkt de regio in sociaal economisch goed voor te staan. De regio kent een welvarende, jong en hoog opgeleide bevolking met een hoge arbeidsparticipatie. En met de Greenport, ESA/ESTEC en Leiden Bio Science Park heeft Holland Rijnland drie opvallende en sterke economische clusters in huis. Maar toch zijn er verontrustende signalen. Het aandeel van Holland Rijnland in het bruto binnenlands product (BBP) neemt af. Er is een tekort aan direct uitgeefbaar bedrijventerrein en een negatief migratiesaldo van zowel inwoners als bedrijven.

Holland Rijnland wil deze trend ombuigen en zet in op de versterking van de economie in Holland Rijnland.

Als onderdeel van de Randstad en gelegen tussen economische grootmachten als Den Haag en Amsterdam zal Holland Rijnland moeten leven met een relatief grote pendel en het feit dat niet alle economische bedrijvigheid kunnen in de regio kunnen worden ondergebracht. Holland Rijnland zal zich moeten onderscheiden en richten op zaken waarin ze kan en wil excelleren. Holland Rijnland kiest voor een strategische positionering als hoogwaardige economische regio met twee unieke economische dragers: de Kenniseconomie en de Greenport. Het belang hiervan dient op nationaal en internationaal niveau te worden vergroot.

Deze economische strategie is een integraal onderdeel van de RSV, waarover de Holland Rijnland gemeenten hebben afgesproken om zich te focussen op:

- a het opschalen van de kenniseconomie op nationaal en internationaal niveau door uitbreiding van voor het Cluster Bio Science in en om Leiden;
- b de uitbouw van de internationale economische kracht van de Greenport inclusief toerisme.

Om deze strategische doelstellingen te realiseren is ruimte nodig om deze economische activiteiten te laten groeien. Met het opstellen van een regionale bedrijventerreinenstrategie is een daartoe de aanzet gegeven. Daarin creëert Holland Rijnland ruimte voor bedrijvigheid langs twee lijnen: herstructurering en uitbreiding. Voor de periode tot 2020 zullen circa 20 bedrijventerreinen worden geherstructureerd in combinatie met de aanleg van circa 140 hectare nieuw bedrijventerrein. Het verlies aan ruimte op bedrijventerreinen als gevolg van transformatie tot bijvoorbeeld wonen, zal moeten worden gecompenseerd. Daarnaast is het van belang dat er tijdig voldoende kantoorruimte beschikbaar is op locaties die hiervoor in ruimtelijk opzicht het meest geschikt zijn. In aansluiting op de verstedelijkingsopgave ligt het voor de hand deze ruimte te realiseren op knooppunten van het openbaar vervoer of nabij de afslag van de snelweg.

Hoofdoopgaven 'speerpunten economische ontwikkeling' 2010-2014

Inhoudelijke opgave:

Om ruimte te geven aan de groeidoelstellingen van het Kenniscluster en de Greenport zullen de samenwerkende gemeenten de herstructurering van bedrijventerreinen moeten stimuleren en oppakken. Naar rato van de planperiode betekent dit dat, op basis van de bedrijventerreinenstrategie, er in de komende bestuursperiode circa 36 hectare bedrijventerreinen geherstructureerd zal moeten worden. Tevens is het van cruciaal belang dat de Holland Rijnlandgemeenten de locatie van nieuwe bedrijventerreinen en kantoorlocaties onderling afstemmen en de daarvoor benodigde maatregelen in de eigen gemeenten treffen.

Inzet gemeenten en bestuurlijke focus Holland Rijnland:

Ook bij deze kernbeslissing is de uitvoering aan de gemeenten. De rol van de regio en de bestuurlijke focus is gericht op het faciliteren van gemeenten in het realiseren van deze doelstellingen en het monitoren van de voortgang.

7. Verbetering van de regionale bereikbaarheid

Kernbeslissing 'Verbetering van de regionale bereikbaarheid'

Bereikbaarheid is essentieel voor de regio. De regio kiest voor:

- a aanleg van de RijnGouwelijn, realisering van een hoogwaardig busnet met de Meerlijn als HOV-busverbinding om het OV-netwerk versterken, en realisering van het HR-net.
- b aanleg van de RijnlandRoute;
- c realisering van de Noordelijke Ontsluiting Greenport;
- d Uitbreiding van het regionale fietsnetwerk.

Een vitale regio voor wonen, werken en recreëren vereist een goede bereikbaarheid. De invulling van deze cruciale randvoorwaarde moet in alle opzichten vervuld worden, om de ruimtelijke economische doelstellingen van Holland Rijnland te realiseren.

Dit betekent de noodzaak van een uitstekend OV-net, zodat de belangrijkste kernen in Holland Rijnland met elkaar en met de omliggende regio's verbonden zijn. De verbindingen binnen de regio en richting Schiphol en Den Haag moeten worden verbeterd. De RijnGouwelijn, een lightrail-verbinding die Gouda, Alphen, Leiden en Noordwijk en Katwijk met elkaar verbindt, is een integraal onderdeel van dit OV-netwerk. Evenals het Regionet en Stedenbaan. In het kader van het programma Stedenbaan van de Zuidvleugel is de realisatie van Station Sassenheim voor Holland Rijnland belangrijk. De ruimtelijke ontwikkelingen zullen in kader van Stedenbaan en de Verstedelijkingsstrategie worden afgestemd op het OV-netwerk. Dit houdt in dat rond de stations woningbouw en kantoren zullen worden gerealiseerd.

Voor de bereikbaarheid van de regio is een goede weginfrastructuur onontbeerlijk. De oost-west verbinding in Holland Rijnland moet worden verbeterd door middel van de RijnlandRoute, de Noordelijke Ontsluiting Greenport en de Noordelijke randweg Rijnsburg. Deze infrastructuur houdt ook nauw verband met de woningbouwopgave, waarbij het uitgangspunt geldt: *'eerst bewegen, dan bouwen!'*. Tevens is een goed fietsnetwerk belangrijk voor woon-werk verkeer op de kortere afstanden en voor recreatieve doeleinden. Dit vereist een vervolmaking van het regionale fietsnetwerk.

Deze doelstellingen vragen om de benodigde investeringen, die moeten worden opgebracht door de provincie, rijksoverheid en de Holland Rijnlandgemeenten. De RijnlandRoute, de RijnGouwelijn en de Noordelijke Ontsluiting van de Greenport zo belangrijk voor de ontwikkeling van de regio dat deze projecten onderdeel zijn van het RIF, om zo de kans van slagen van deze projecten te vergroten. Met de recente toezeggingen voor medefinanciering van de RijnGouwelijn en de RijnlandRoute door het Rijk, lijkt deze strategie zijn vruchten af te werpen.

Hoofdoopgaven 'Verbetering van de regionale bereikbaarheid' 2010-2014

Inhoudelijke hoofdoopgave:

De inhoudelijke focus voor de komende bestuursperiode ligt op de drie RIF-projecten: de voorbereiding en start van de aanleg van de RijnlandRoute, de start van de aanleg van de RijnGouwelijn en de besluitvorming over de Noordelijke Ontsluiting Greenport. Voor de verbetering van het OV-netwerk zal een uitvoeringsprogramma OV op moeten worden gesteld en worden uitgevoerd.

Inzet gemeenten en bestuurlijke focus Holland Rijnland:

Het realiseren van deze kernbeslissing vormt een essentiële randvoorwaarde en accelerator voor het realiseren van de overige kernbeslissingen. De regio ziet hier voor zichzelf een sturende en stimulerende rol om de realisatie van de hoofdoopgaven in de komende bestuursperiode te bewerkstelligen:

Sturend: Om de opgave te realiseren zal binnen de regio besluitvorming moeten plaatsvinden over zowel de tracés als het beschikbaar stellen van de RIF-bijdrage aan de verschillende projecten.

Stimulerend: Aanjagen van het besluitvormingsproces door lobby van Holland Rijnland bij provincie en Rijk om de visie en doelstellingen van de regio in te brengen en de projecten hoger op de bestuurlijke agenda's te krijgen.

5 Focus2014: Sociale Agenda

5.1 Inleiding

De ontwikkeling van een Sociale agenda binnen Holland Rijnland is begonnen in 2004. Toen is een "Beleidskader regionale sociale agenda voor het nieuwe wgr-gebied Holland Rijnland 2005-2012" opgesteld.

In dit beleidskader staan een zevental inhoudelijke doelen geformuleerd op het terrein van arbeidsmarktbeleid, zorg voor jeugdigen, maatschappelijke opvang, wet maatschappelijke ondersteuning en terugdringen schooluitval (zie bijlage 1). Daarnaast is een aantal doelen geformuleerd dat te maken heeft met het vereenvoudigen van de ambtelijke en bestuurlijke overlegstructuren in de regio en het gesprekspartnerschap voor maatschappelijke organisaties.

De doelen van de sociale agenda zijn in het beleidskader (2004) als volgt samengevat:

1. *een effectieve regie mogelijk te maken door verheldering en versobering van het beleidsnetwerk;*
2. *zorg te dragen voor een beter en transparanter gesprekspartnerschap voor de maatschappelijke partners en instellingen;*
3. *een voldoende regionaal voorzieningenniveau te onderhouden;*
4. *verbetering van de ketendienstverlening te bereiken.*

Geconstateerd kan worden dat deze doelen nog steeds actueel zijn.

5.2 Resultaten bestuursperiode 2006-2010

In de loop van de afgelopen jaren heeft een intensieve samenwerking op het terrein van de Sociale agenda vorm gekregen, niet alleen tussen de gemeenten in Holland Rijnland, maar ook met de gemeenten uit de Rijnstreek.

In deze samenwerking zijn goede resultaten geboekt. Voorbeelden daarvan zijn:

- de gezamenlijke financiering van 3 vestigingen in het voortgezet speciaal onderwijs voor leerlingen met gedragsproblemen en voor leerlingen met een autistische stoornis;
- de gezamenlijke aanschaf en invoering van de verwijzingsindex risico's jeugdigen (Holland Rijnland + Rijnstreek);
- de gezamenlijke ontwikkeling van een digitaal centrum voor jeugd en gezin (Holland Rijnland + Rijnstreek);
- de totstandkoming van afspraken tussen gemeenten en zorgpartijen op het gebied van zorgcoördinatie en doorzettingsmacht bij zorg voor jeugdigen en gezin (Holland Rijnland + Rijnstreek);
- de gezamenlijke voorbereiding op invoering van nieuwe wetgeving, zoals: de wet maatschappelijke ondersteuning, de wet inburgering, de wet participatiebudget, de wet investeren in jongeren;
- de gezamenlijke opstelling van een actieplan jeugdwerkloosheid ((Holland Rijnland + Rijnstreek);

- de ontwikkeling van het regionale Jongerenloket voor Onderwijs en Werk tot een voorziening met een groot bereik onder jongeren.
- de toename van het aantal culturele activiteiten in de regio, waarvoor bovendien provinciale subsidies zijn verworven;
- een forse toename van het aantal mensen dat deelneemt aan alfabetiseringscursussen;
- de ontwikkeling van het Regionaal Bureau Leerplicht Holland Rijnland tot een bureau waarbij alle 12 gemeenten van Holland Rijnland zijn aangesloten.
- De totstandkoming van een beleidsplan Leerplicht

Karakter regionale samenwerking in de Sociale Agenda

Deze en andere resultaten zijn tot stand gekomen dankzij de wijze van samenwerken die in de Sociale agenda is ontwikkeld. Actieve werkgroepen bestaande uit ambtelijke vertegenwoordigers van gemeenten en vaak ook vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties werken de voorstellen uit die om besluitvorming binnen gemeenten of soms binnen het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland vragen. Dit leidt tot onderlinge verbondenheid en breed draagvlak voor de activiteiten binnen de sociale agenda. Dit heeft er ook toe geleid dat een breed scala aan onderwerpen in gezamenlijkheid is opgepakt, zonder dat daarvoor een steeds grotere ambtelijke inzet van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland voor nodig was.

Tegelijkertijd is daarmee de rol van Holland Rijnland in de Sociale agenda niet altijd goed zichtbaar. Voor bestuurders en ambtenaren die wat meer afstand hebben tot de sociale agenda lijkt het alsof Holland Rijnland zich overal mee bemoeit in de sociale agenda (afgemeten aan wat aan de orde komt in een portefeuillehouderoverleg), of juist maar een zeer beperkt pakket omvat (afgemeten aan wat in het AB van Holland Rijnland over de Sociale agenda aan de orde komt).

Met de nieuwe bestuursperiode die eraan komt is het goed om een duidelijker profiel voor de komende jaren vast te stellen:

Wat zijn de opgaven waar we als regio de komende jaren gezamenlijk voor staan? Kunnen we daarbij ook tot gezamenlijk gedragen visies op deze opgaven te komen? En wat is dan de rol van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland daarin en wat de rol van de gemeenten?

Hierna wordt op ingegaan op de eerste vragen. In de op te stellen uitvoeringsagenda wordt uitgewerkt door welke partijen welke inzet wordt geleverd.

Bestuurlijke omgeving

Holland Rijnland is op het sociale domein één van de vele spelers in een complex veld van bestuurlijke netwerken en maatschappelijke partijen.

Samen met de Rijnstreek vormt het werkgebied van Holland Rijnland de zorgregio Zuid-Holland Noord, reden waarom al een aantal jaren nauw wordt samen gewerkt met de Rijnstreek op het terrein van (jeugd)zorg. Gemeentebestuurders hebben namens de gezamenlijke gemeenten van Holland Rijnland en Rijnstreek zitting in de adviesraad van het Zorgkantoor, de Stuurgroep Wonen, zorg en welzijn van de Regionale Commissie Gezondheidszorg en het Platform OGGZ (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, waaronder maatschappelijke opvang en verslavingszorg).

In deze gremia worden de belangen van gemeenten behartigd en worden beleidsvoorstellen ontwikkeld die vervolgens in het platform van de Sociale agenda aan de orde kunnen komen.

Op het terrein van het arbeidsmarktbeleid functioneel platform het Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid Rijn-Gouwe (RPA), waarin zitting hebben vertegenwoordigers van gemeenten, onderwijspartijen, werkgevers en werknemers, Daarnaast heeft het RPA de beschikking over een bureau dat ondersteuning kan bieden aan gemeenten en andere partijen. Het RPA is een belangrijk platform voor de realisatie van het arbeidsmarktbeleid van Holland Rijnland; Holland Rijnland heeft dan ook zitting in het bestuur van het RPA.

Om regie te kunnen voeren op het beleid inzake Voortijdig schoolverlaten is in 2007 de regiegroep Voortijdig schoolverlaten opgericht. Hierin zitten vertegenwoordigers van VO-scholen, MBO-instellingen, UWV en gemeenten, waaronder de gemeente Leiden die voor het Rijk contactgemeente is voor de Regionale meld- en coördinatiefunctie voor voortijdig schoolverlaten. De regiegroep wordt door Holland Rijnland wordt voorgezeten.

5.3 De hoofdpogaven voor de sociale agenda 2010-2014

In het navolgende worden de belangrijkste opgaven benoemd die naar verwachting de komende vier jaren dienen te worden opgepakt. Deze zijn geconcentreerd rond de 3 speerpunten die in de afgelopen bestuurperiode voor de Sociale agenda van Holland Rijnland zijn benoemd, te weten:

1. aansluiting lokaal preventief jeugdbeleid en provinciaal jeugdzorgbeleid,
2. terugdringen voortijdige schooluitval,
3. participatie, in het bijzonder arbeidsmarktbeleid.

Naast deze drie speerpunten is ook de platformfunctie die Holland Rijnland voor de sociale agenda van groot belang. Het bieden van deze functie is binnen de Sociale Agenda dan een 'speerpunt' in de samenwerking.

Aansluiting lokaal preventief jeugdbeleid en provinciaal jeugdzorgbeleid

1. Naar een goede samenwerking in de jeugdketen

Doelstelling

Het realiseren van een efficiënte en effectieve samenwerking tussen alle betrokken partijen op het terrein van de zorg voor jeugdigen¹.

Ontwikkelingen

De laatste jaren hebben zich veel veranderingen voorgedaan op het gebied van jeugdbeleid. Mede naar aanleiding van incidenten zoals Savanna zijn gemeenten meer in beeld gekomen als regisseur om de samenwerking tussen de instellingen te verbeteren. In de voorgenomen wijziging van de Wet op de jeugdzorg krijgen gemeenten "de regierol over de jeugdketen en daarmee de plicht om te zorgen voor de totstandkoming van sluitende afspraken. Deze afspraken dienen te worden gemaakt over de volle breedte van de jeugdketen, dus niet alleen met instanties van maatschappelijk werk, jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg en onderwijs, maar ook met de eerstelijns gezondheidszorg (waaronder huisartsen, verloskundigen en kraamzorg), geestelijke gezondheidszorg instanties voor werk en inkomen, de leerplichtambtenaar, schuldhulpverlening, woningcorporaties en de politie, het Openbaar Ministerie en het Haltbureau." In ieder geval moeten de afspraken gaan over "de taakverdeling tussen de instanties, de coördinatie van zorg, het gebruik van de verwijzindex risico's jeugdigen, de deelname aan casusoverleggen en het oplossen van mogelijke knelpunten in de coördinatie van de zorg".

In Holland Rijnland worden deze opgaven sinds 2007 samen met de Rijnstreek regionaal opgepakt binnen het project Ketenaanpak Jeugd. Regionale samenwerking is op dit terrein geëigend omdat de meeste maatschappelijke partners op regionaal niveau georganiseerd zijn.

---

¹ Doelstelling uit tekst Wijziging van de Wet op de jeugdzorg in verband met het opnemen van een gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de jeugdketen. Ook de citaten in deze paragraaf komen uit deze tekst.

In de gehele regio is de Verwijsindex Risicjongeren 'Jeugdmatch' geïmplementeerd bij een aantal partijen en sinds juni 2009 in werking. Daarnaast is de werkwijze '1 Gezin 1 Plan' en een model voor zorgcoördinatie ontwikkeld; deze wordt vanaf begin 2009 in fasen geïmplementeerd in de regio. Ten slotte werken de gemeenten samen bij de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin.

De samenwerkingsafspraken die horen bij de ontwikkelingen werden op 27 oktober 2009 bekrachtigd in een nieuw convenant tussen de samenwerkingspartijen.

Met dit convenant zijn we er echter nog niet. Voor de komende jaren staan de gemeenten in de regio nog voor de volgende opgaven:

Opgaven

- implementeren verwijsindex bij maatschappelijke zorgpartijen die in 2009 nog niet zijn aangesloten;
- inrichting virtueel Centrum voor Jeugd en Gezin;
- doorontwikkeling werkwijze 1 gezin 1 plan, uitrol bij diverse maatschappelijke partijen, training van alle professionals om hiermee te werken;
- organiseren van diverse randvoorwaarden voor de verdere ontwikkeling van de centra voor jeugd en gezin;
- vastleggen van afspraken over taakverdeling tussen instanties bij de zorg voor jeugd en gezin.

2. Naar een sluitend aanbod van zorg voor jeugd en gezin

Doelstelling

Voor jeugdigen en gezinnen die een beroep doen op opvoed- en opgroeiondersteuning of (na)zorg is deze tijdig en zo laagdrempelig als mogelijk beschikbaar.

Ontwikkelingen

Holland Rijnland koopt in het kader van een bestuursovereenkomst met de provincie onder de naam Regionale Agenda Samenleving Holland Rijnland 2009- 2012 licht ambulante hulp in bij regionale aanbieders met als doel instroom in de jeugdzorg te voorkomen en uitstroom te versnellen. De provincie Zuid-Holland stelt hiervoor vanaf 2009 tot en met 2012 zo'n 1,1 miljoen euro per jaar beschikbaar.

In het voorjaar van 2010 komt het kabinet met een standpunt over de toekomst van het stelsel van jeugdzorg op basis van een evaluatie, die eind 2009 heeft plaats gevonden. Het is goed denkbaar dat hierdoor meer verantwoordelijkheden bij de gemeenten worden gelegd. Deze ontwikkelingen vragen om het formuleren van een gedeelde visie op de zorg voor jeugdigen en gezin in onze regio.

In 2009 hebben de gemeenten in Holland Rijnland en Rijnstreek een basispakket opvoed- en opgroeiondersteuning vastgesteld. Afsproken is dit pakket in 2011 bij te stellen.

In 2009 is tenslotte een provinciaal onderzoeksproject naar knelpunten in de nazorg voor jeugdigen die uitstromen uit geïndiceerde jeugdzorg gestart. In 2010 worden de uitkomsten hiervan verwacht. Overigens ligt er bij gemeenten ook een zorgtaak waar het gaat om de opvang van jeugdigen die uitstromen uit detentie.

Opgaven

- Inkoop licht ambulante hulp uit de RAS-middelen tot en met 2012.
- Opstellen van een gezamenlijke visie op de gewenste zorg voor jeugd en gezin in de regio.
- Bijstellen basispakket opvoed- en opgroeiondersteuning.
- Oplossen van knelpunten in de nazorg voor jeugdigen die uitstromen uit geïndiceerde jeugdzorg of detentie.
- Indien delen van de provinciale verantwoordelijkheid op het gebied van jeugdzorg worden overgeheveld naar de gemeenten wordt deze verantwoordelijkheid in regionaal verband opgepakt, vanwege efficiency, de schaalgrootte van de voorzieningen en de specifieke deskundigheid die is vereist.

Tegengaan voortijdig schooluitval

3. Alle kinderen 5-17 jaar op (een passende) school

Doelstelling

Het waarborgen van het recht op onderwijs voor leerplichtige of kwalificatieplichtige kinderen.

Ontwikkelingen

De leerplichtfunctie is een belangrijk instrument om het recht op onderwijs van kinderen te waarborgen. De gemeenten in Holland Rijnland hebben de leerplichthandhaving ondergebracht bij het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland, in de vorm van het Regionaal Bureau Leerplicht. De komende jaren zal naar verwachting vooral een forse groei van de inzet van leerplicht in het MBO te zien zijn.

De leerplicht heeft tot op heden zowel handhavende taken naar ouders en leerlingen als naar scholen. In het beleidsplan Leerplicht dat is vastgesteld in oktober 2009, heeft het Regionaal Bureau Leerplicht uitgesproken meer proactief en ook meer handhavend op te gaan treden richting scholen. Naar verwachting gaat de Minister echter de handhavende taak richting scholen bij de onderwijsinspectie neerleggen. Hiertoe zullen dan regionaal nadere samenwerkingsafspraken moeten worden gemaakt. In het beleidsplan is ook de invoering van de Haltsanctie bij spijbelen en te laat komen opgenomen. Dit wordt vanaf schooljaar 2009/2010 geïmplementeerd. In 2009 heeft het Rijk besloten het stopzetten van de kinderbijslag als sanctiemiddel in te voeren bij kwalificatieplichtigen.

Behalve de leerplichtfunctie is ook de leerlingenadministratie van alle deelnemende gemeenten sinds 2009 ondergebracht bij Holland Rijnland.

Hiermee beschikt het Regionaal Bureau Leerplicht over een sluitend beeld van of en waar alle leerplichtigen zijn ingeschreven.

Om alle leerlingen passend onderwijs te kunnen bieden is het van belang dat scholen een goede zorgstructuur kennen en dat er indien nodig een goede aansluiting is op het speciaal onderwijs.

Het kabinet wil de zorg in en om de school wettelijk borgen. Onder zorg in en om school verstaat het kabinet voor het reguliere onderwijs de preventieve inzet van hulpverlening en zorg (bijv. de inzet van schoolmaatschappelijk werk), de instandhouding van multidisciplinaire casusoverleggen/ZAT's, het benodigde aantal ZAT's, de benodigde partijen in ZAT's en de taakverdeling tussen gemeente en onderwijs in de uitvoering van ZAT's, de beschikbaarheid van achterliggende zorg en zo nodig aanvullende voorzieningen om tot een sluitende aanpak te komen voor overbelaste jongeren in de leeftijd van 16 tot 23 jaar. Het onderwijs en gemeenten krijgen de verplichting om samen afspraken te maken over de taakverdeling ten aanzien van zorg in en om de school, waarbij de regierol bij gemeenten ligt. Deze afspraken kunnen een onderdeel vormen van de Lokale of Regionale Educatieve Agenda².

Opgaven

- Uitvoeren en evalueren van het beleidsplan en werkplan leerplicht 2009-2012.
- Intensiveren advisering over en toezicht op het verzuimbeleid en de verzuimregistratie van scholen zodat alle scholen voldoende zullen melden in 2012 (conform doelstelling 100% van de schoolvestigingen meldt verzuim).
- Opstellen samenwerkingsafspraken met de inspectie om als het nodig blijkt de handhavende taak richting scholen vorm te geven.
- Maken afspraken tussen gemeenten en scholen over de financiering van zorg rondom de scholen.
- Opstellen Regionale Educatieve Agenda met gemeenten en scholen.

4. Terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters

Doelstelling

Alle jongeren die daartoe in staat zijn verlaten het onderwijs met een startkwalificatie (diploma op niveau mbo-2, havo of vwo).

Ontwikkelingen

Het Regionaal Bureau Leerplicht vervult voor de gemeenten in Holland Rijnland naast de leerplichtfunctie en de leerlingenadministratie ook de zogenoemde RMC-functie. Deze Regionale Meld- en Coördinatiefunctie voor voortijdig schoolverlaten omvat het formuleren en coördineren van beleid gericht op het tegengaan van voortijdig schoolverlaten, het registreren van voortijdig schoolverlaters en het begeleiden van voortijdig schoolverlaters.

---

² Uit brief kabinet JOZ/127716, 10 juni 2009.

Deze taak wordt uitgevoerd in opdracht van de RMC-gemeente Leiden. Hiervoor zijn Rijksmiddelen beschikbaar.

Ingevolge de RMC-functie heeft Holland Rijnland de afgelopen bestuursperiode prioriteit toegekend om te komen tot een gezamenlijke aanpak inzake voortijdig schoolverlaten. Om te komen tot een gezamenlijk optreden en afstemming van voortijdig schoolverlaten is er samen met onderwijs en ketenpartners een regie- en werkgroep voortijdig schoolverlaten opgericht. Vanaf 2007 is er op beleidsniveau met onderwijs en ketenpartners gesproken over een sluitende aanpak voortijdig schoolverlaten. In 2008 is hebben de regionale onderwijspartners in het kader van het Rijksbeleid 'Aanval op de uitval' een convenant afgesloten met het Rijk en de RMC-gemeente Leiden voor de periode 2008-2011. Doelstelling is in 2011 een reductie van 40% voortijdige schooluitval te hebben bereikt ten opzichte van het schooljaar 2005/2006. In 2010 en 2011 zal daarvoor een inhaalslag moeten worden gemaakt.

In het kader van de aanpak van voortijdig schoolverlaten is sinds 2008 een regionaal Jongerenloket voor Onderwijs en Werk opgericht. Het Jongerenloket begeleidt voortijdig schoolverlaters terug naar onderwijs, of indien dat geen optie is, naar werk. Ook helpt het Jongerenloket jongeren een stage of leerwerkplek te vinden. In het Jongerenloket zijn trajectbegeleiders werkzaam afkomstig van de gemeentelijke sociale diensten, ROC's, het UWV Werkbedrijf en het Regionaal Bureau Leerplicht. Het Jongerenloket is voor de aansturing ondergebracht bij Holland Rijnland. In 2009 is besloten het Jongerenloket te continueren tot en met 2011. De economische recessie die er sinds halverwege 2008 is zal naar verwachting een toestroom van het aantal jongeren naar het jongerenloket betekenen. Hierop wordt geanticipeerd door in het actieplan jeugdwerkloosheid extra formatie voor het jongerenloket op te nemen. Daarnaast zal een onderzoek gedaan worden naar het potentiële en beschikbare instrumentarium om jongeren naar school of werk te begeleiden.

Opgaven

- Ontwikkelen van een regionale visie op de bestrijding van voortijdig schoolverlaten; opstelling van een regionaal meerjarenprogramma voortijdig schoolverlaten. Hierin worden onderling afspraken gemaakt hoe voortijdig schoolverlaten bestreden gaat worden en wie welke instrumenten daartoe financiert.
- Opstellen van een rmc-beleidsplan.
- Evaluatie Jongerenloket en besluitvorming in 2011 over een eventuele continuering.

Participatie en arbeidsmarktbeleid

5. Terugdringen jeugdwerkloosheid

Doelstelling

Leerlingen hoger opleiden door ze langer te scholen en jongeren te ondersteunen bij het vinden en behouden van een baan.

Ontwikkelingen

Tot halverwege 2008 was er sprake van economische hoogconjunctuur. De economische recessie heeft de arbeidsmarktagenda sterk beïnvloed. Ondanks dat onze regio redelijk recessieproof lijkt te zijn, is er het besef dat vooral grootschalige jeugdwerkloosheid voorkomen moet worden. Ervaringen in de jaren 80 van de vorige eeuw hebben geleerd dat niet adequaat ingrijpen bij een recessie een hele generatie levenslang buitenspel kan zetten.

De regio heeft onder regie van Leiden op 1 september 2009 een Actieplan Jeugdwerkloosheid 2009-2012 bij het Rijk ingediend om te anticiperen op de dreiging van (grootschalige) jeugdwerkloosheid.

In het Actieplan Jeugdwerkloosheid zijn maatregelen opgenomen om het volgende te bereiken:

- Aantal werkloze jongeren in de regio beperken
- Jongeren langer laten leren en hoger kwalificeren
- Instrumentarium en begeleiding voor jongeren doorlichten en verbeteren
- Aanpak kwetsbare jongeren
- Belemmeringen bij werkgevers om jongeren een kans te geven wegnemen.

In het Actieplan Jeugdwerkloosheid zijn twee instrumenten opgenomen ten behoeve van de dienstverlening van het jongerenloket: uitbreiden capaciteit trajectbegeleiding jongerenloket en het doorlichten van het instrumentarium van het jongerenloket en ketenpartners.

Opgaven:

- Uitvoeren Actieplan Jeugdwerkloosheid.
- Oplossen knelpunten in de begeleiding van jongeren naar werk of onderwijs; uniformering financieringsregelingen voor trajecten voor jongeren.

6. Verbinding onderwijsagenda met vraag uit de arbeidsmarkt

Doelstelling

Ontwikkelen van regionaal arbeidsmarktbeleid waarbij met onderwijs- en werkgeverspartijen afspraken tot stand komen om beter aan te sluiten op de vraag op de arbeidsmarkt.

Ontwikkelingen

In 2007 is in opdracht van Holland Rijnland door Research voor Beleid een onderzoek gedaan naar de arbeidsmarkt van Holland Rijnland: foto van 2006/2007 en een vooruitblik op 2012. In dit rapport is onder andere belicht:

- het verdwijnen van de babyboomers op de arbeidsmarkt en de lagere instroom vanuit het onderwijs
- de vraag naar voldoende gekwalificeerd personeel (ook op HBO-niveau)
- de zuigkracht van economische grootheden als Schiphol/Amsterdam en Den Haag op hoger opgeleid personeel woonachtig in Holland Rijnland
- de druk op het wegennet en onvoldoende beschikbare woningen voor het benodigde arbeidspotentieel in de regio.

De komende jaren zijn concrete afspraken tussen de verschillende partners in het regionaal arbeidsmarktbeleid nodig om de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin, te verbeteren. Daarbij speelt ook het knelpunt hoe om te gaan met de komende structurele krapte op de regionale arbeidsmarkt.

Op basis van het rapport heeft bureau Blaauwberg in 2008 de beleidsnotitie 'arbeidsmarkt in Holland Rijnland' geschreven. Hierin is gekozen de inzet van de regio vooral te richten op de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt door middel van het faciliteren van een regionaal platform onderwijs-arbeidsmarkt. Dit is gedaan vanuit de constatering dat de invloed van de lokale overheid op de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt niet overschat moet worden. Gemeenten hebben geen directe stuurmechanisme op het onderwijsaanbod en de vraag naar arbeidspersoneel vanuit werkgevers. De overheid heeft een agendasettende rol en dient partijen bij elkaar te brengen. Hiertoe is in 2009 besloten in ieder geval voor twee jaar aan te sluiten bij en financieel bij te dragen aan het Regionaal Platform Arbeidsmarkt Rijn Gouwe (RPA). In dit RPA zijn de belangrijkste partijen voor onderwijs-arbeidsmarktbeleid vertegenwoordigd, te weten: de ROC's, werkgevers- en werknemersorganisaties, de Kenniscentra voor de verschillende branches, en de gemeenten. Voor de begrotingsbehandeling van 2011 dient het functioneren van het RPA geëvalueerd te worden, zodat besluitvorming plaats kan vinden over structurele financiering.

Het arbeidsmarktbeleid binnen Holland Rijnland is tot nu toe vooral vanuit de Sociale agenda opgepakt. Het is belangrijk de economische agenda hierin te betrekken.

Opgaven

- Deelname aan het RPA dient in 2011 geëvalueerd te worden.
- Jaarlijks wordt samen met de economische agenda een regionale agenda arbeidsmarkt opgesteld waarbij concrete speerpunten worden uitgekozen om met onderwijspartijen en werkgevers afspraken over te maken. In de gemeenschappelijke regionale agenda dienen de doelen, instrumenten en uitvoerenden specifiek benoemd te worden.

7. Naar meer samenhang in de participatieketen

Doelstelling

Verhoging van de maatschappelijke participatie in het algemeen en de arbeidsparticipatie in het bijzonder door een samenhangende inzet van instrumenten in het kader van het participatiebudget.

Ontwikkelingen

Op 2009 is de wet Participatiebudget ingevoerd. Deze wet richt zich op de samenhangende inzet van de middelen voor volwasseneneducatie, inburgering en re-integratie.

Om optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden die het Participatiebudget biedt, is het van belang dat de gemeenten een integrale beleidsvisie op participatie ontwikkelen. Dit helpt bij het scheppen van kaders en bij het maken van een sluitend pakket gericht op toeleiding naar werk of maatschappelijke participatie.

Het arbeidsmarktbeleid zal de komende jaren steeds meer op regionaal niveau haar beslag krijgen. De Rijksoverheid stimuleert gemeenten, ketenpartners, bedrijfsleven en onderwijs om op regionaal niveau afspraken te maken. In onze regio sinds enige jaren een Regionaal Ketenoverleg (REKO) waar gemeentelijke sociale diensten en UWV rond de tafel zitten om afspraken te maken over een samenhangend re-integratiebeleid. Jaarlijks wordt een ketenjaarplan opgesteld. Onduidelijk is nog waar de bestuurlijke besluitvorming plaats vindt voor zaken die uit het REKO voortkomen en die om een regionale bestuurlijke besluitvorming vragen.

Er valt vanuit regionaal perspectief nog de nodige winst te boeken in het gelijkschakelen van de instrumenten voor re-integratie. Verschillen tussen gemeentelijke regelingen, hoge administratieve lasten en onvoldoende beschikbaarheid van begeleiding op de werkplek voor re-integratiecliënten leveren voor werkgevers zoveel onduidelijkheid op, dat zij onvoldoende gebruik maken van inzet van arbeidstoeleidingsinstrumenten.

Tot en met 2012 is er voor de volwasseneneducatie een verplichte winkelnering bij de ROC's.

In die periode moeten educatiemiddelen voor educatietrajecten ingezet worden.

M.i.v. 2013 geldt voor educatie waarschijnlijk marktwerking/aanbesteding. De gemeenten kunnen dan ook met educatiemiddelen voorzieningen voor inburgering en re-integratie inkopen bij andere onderwijsaanbieders.

Opgaven

- Formuleren van een algemene participatievisie voor de regio.
- Regionale vraaggerichte inkoop van educatietrajecten bij de ROC's tot 2013.
- Educatietrajecten afstemmen op het arbeidsmarktbeleid, re-integratie, inburgering en het MBO.
- Voorbereiden op de marktwerking voor volwasseneneducatie per 2013.
- Regionaal gelijkschakelen arbeidstoeleidingsinstrumenten.
- Over zaken, die uit het REKO voortkomen en die om een regionale bestuurlijke besluitvorming vragen, wordt in het portefeuillehoudersoverleg Sociale Agenda besloten.
- Doorontwikkeling werkwijze sociale diensten, UWV en Jongerenloket in het kader van de Wet Investeren in Jongeren.
- Het inrichten van (een) werkplein(en).

Het bieden van een platform voor kennisuitwisseling en beleidsafstemming

Doelstelling

Het bieden van een permanent platform waar het gaat om beleidsafstemming, kennisuitwisseling, belangenbehartiging en organiseren van opdrachtgeverschap van gemeenten naar maatschappelijke partijen.

Ontwikkelingen

In de sociale agenda heeft de platformfunctie zich de afgelopen jaren sterk ontwikkeld. Het portefeuillehoudersoverleg wordt door gemeenten benut om bestuurlijke afstemming te zoeken op verschillende onderwerpen in het sociale domein. De ambtelijke overleggen hebben hun meerwaarde bewezen als het gaat om gezamenlijke voorbereiding op nieuwe wetgeving (efficiency), kennisuitwisseling (deskundigheidsbevordering) en het van onderaf opwerken van voorstellen voor bestuurlijke besluitvorming (kwaliteitsverhoging en draagvlakbevordering). Onder het motto "niet zelf het wiel uitvinden" levert de samenwerking voor de gemeenten van Holland Rijnland winst op in de kwaliteit en kwantiteit van de ambtelijke productie.

Door de sterke groei van lokale taken wordt de gemeente een steeds belangrijker speler in het veld van zorg, welzijn en participatie. In dit veld leidt schaalvergroting tot grote regionale aanbieders. Het is voor gemeenten belangrijk zich in dit speelveld een positie te verwerven ofwel als financier ofwel als medespeler. Een gezamenlijk optreden is hierbij van belang. De regionale aanbieders hebben van hun kant ook behoefte aan een gemeenschappelijke lijn van gemeenten.

Werkwijze van de platformfunctie

Holland Rijnland verzorgt de platformfunctie door het invullen van de secretarisfunctie en eventueel het voorzitterschap van bestuurlijke en ambtelijke overleggen.

Deze functie kan smal dan wel breed worden ingevuld. Basaal is het zorg dragen voor opname in de agenda, verzending van stukken en veelal ook de verslaglegging (beperkte platformfunctie). Soms wordt er van Holland Rijnland enige beleidsvoorbereiding, vooroverleg en coördinatie van werkzaamheden gevraagd (brede platformfunctie) – dit geldt zeker op het terrein van de speerpunten van de sociale agenda. Ook op het terrein van zorg en cultuur leverde Holland Rijnland de afgelopen periode meer inzet dan alleen een beperkte platformfunctie. Op het terrein van de zorg ging het ook om het vervullen van een coördinerende rol: wat moet waar en wanneer worden geagendeerd en hoe komen we tot bestuurlijke besluitvorming. Op het terrein van cultuur wordt een taak uitgevoerd op verzoek van de provincie Zuid-Holland: het integreren van voorstellen voor culturele activiteiten tot een jaarlijks subsidieverzoek Cultuurparticipatie.

De platformfunctie kan in principe voor alle onderwerpen van de Sociale Agenda worden uitgevoerd, maar ook voor verwante, sociaal-maatschappelijke onderwerpen. In alle gevallen werken de gemeenten zelf actief mee en leveren (een groot deel van) de inhoudelijke inbreng. Holland Rijnland vervult dan slechts de rol van agendering en (zo nodig) verslaglegging van het overleg.

Algemene opgaven platformfunctie Sociale Agenda

- Instandhouding en versterking van de bestuurlijke en ambtelijke platformfunctie voor gemeenten.
- Het bereiken van een meer eenduidig beleids- en besluitvormingsnetwerk waar het gaat om de verhouding van het Holland Rijnland-circuit en die daarbuiten, zoals op het terrein van sociale zaken (REKO), zorg (Jeugdbeleid, RDOG/GGD en centrumgemeente taken van Leiden).

Platform Cultuur

Op het terrein van Cultuur levert Holland Rijnland meer inzet dan louter agenderen en verslagleggen. Holland Rijnland vervult hierin een taak op verzoek van de provincie.

Op het terrein van cultuur draagt Holland Rijnland er zorg voor dat jaarlijks een subsidieaanvraag voor het Actieprogramma Cultuurparticipatie bij de provincie Zuid-Holland wordt ingediend. Dit heeft de afgelopen jaren tot vele nieuwe, aantrekkelijke culturele initiatieven geleid. Naar verwachting blijft de provincie tot en met 2012 deze subsidies verstrekken, maar daarna niet meer. Gevreesd wordt dat de provincie zich dan ook terugtrekt van het bredere terrein van kunst, cultuur, erfgoed en archieven.

Tot en met 2012 is het gewenst om als gemeenten regionaal samen te blijven werken op het terrein van cultuurparticipatie en –educatie en daarin ook nauw de samenwerking met Leiden te zoeken. De vraag dient beantwoord te worden of de gemeenten na het wegvallen van provinciale subsidies nog steeds reden zien om samen te blijven werken op dit terrein en of het wenselijk de samenwerking te verbreden.

Opgaven platform cultuur

- Opstellen van subsidieaanvragen Cultuurparticipatie voor de jaren 2011 en 2012;
- formuleren regionale visie op kunst en cultuur, cultuurparticipatie en –educatie, erfgoed en archieven voor 2013 en volgende jaren;
- afstemming van en versterking van de samenhang in het aanbod van cultuurparticipatie en –educatie van alle gemeenten in Holland Rijnland.

Platform Zorg

Gemeenten zijn een belangrijke speler op het gebied van publieke gezondheid, zorg en welzijn. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning en de Wet Publieke Gezondheid hebben deze positie aanzienlijk versterkt. Gemeenten zijn partners van en vaak ook (mede)verantwoordelijk voor grote regionale aanbieders van zorg en welzijn. De vergrijzing en vermaatschappelijking van de zorg zal de komende jaren een grote inspanning van gemeenten, zorgvragers en woning corporaties vragen op het terrein van wonen, zorg en welzijn.

Gemeenten spelen in dit veld een complexe rol. Veelal als regisseur (meestal vanuit een wettelijk kader), soms als partner en soms als uitvoerder. Gemeenten binnen Holland Rijnland werken daarbij samen:

- In Holland Rijnland verband
- In RDOG verband
- Met Leiden die als centrumgemeente een aantal taken uitvoert voor de regio.

In RDOG-verband wordt overigens ook gesproken over de jeugdgezondheidszorg, onderdeel van de totale gezondheidszorg, maar tevens een schakel in het lokaal preventieve jeugdbeleid. Naast genoemde samenwerkingsvormen zijn er nog bestuurlijke platforms in de vorm van de Regionale Commissie Gezondheidszorg, de Stuurgroep Wonen, zorg en welzijn, het Platform OGGZ en het bestuurlijk overleg Huiselijk geweld.

De Besturen van Veiligheidsregio en RDOG hebben in 2009 besloten tot een betere bestuurlijke afstemming als het gaat om dossiers op het terrein van zorg&veiligheid. Dit moet nog gestalte krijgen.

Voor sommige zorg-onderwerpen (bijv. regionaal kompas, aanpak alcoholmisbruik en wonen, zorg en welzijn) is de afgelopen periode de platformfunctie van Holland Rijnland benut door agendering in het portefeuillehouderoverleg Sociale agenda. Ook is vanuit Holland Rijnland ambtelijke ondersteuning geleverd aan de bestuurders die deelnamen aan de Stuurgroep Wonen, zorg en welzijn.

Holland Rijnland heeft in het kader van de RAS (Regionale Agenda Samenleving) een rol van de provincie toebedeeld gekregen in het aanbieden van 2e lijns-ondersteuning van uitvoerende organisaties op het gebied van de WMO (prestatievelden 1 en 4). Het gaat daarbij om het coördineren van de totstandkoming van een jaarlijkse aanvraag vanuit de gezamenlijke gemeenten en GGD voor inzet van ondersteuningsuren door het betreffende Centrum voor Maatschappelijke Ondersteuning.

Eind 2008 is op ambtelijk niveau het initiatief genomen om bestaande overleggen van Holland Rijnland en Rijnstreekberaad op het terrein van zorg en welzijn en het ambtelijk vooroverleg van de bestuurscommissie Zuid-Holland Noord van de GGD samen te voegen tot één ambtelijk overleg Zorg voor Zuid-Holland Noord. Holland Rijnland en GGD faciliteren gezamenlijk dit overleg.

Ondanks alle inspanningen van de afgelopen periode is de rol van Holland Rijnland op het terrein van zorg is niet duidelijk geformuleerd; formeel is dit een platform-taak. De vraag is hoe hier de komende periode mee om te gaan.

Om meer helderheid te verkrijgen over de rol van Holland Rijnland alsmede in het bestuurlijke vergadercircuit rondom zorg (en jeugd) is het van belang om duidelijk te maken hoe in het vervolg de rol van Holland Rijnland af te bakenen van de rollen van de RDOG en van Leiden als centrumgemeente. Het voorstel is om te komen tot een nieuwe bestuurlijke overlegstructuur en om de inmiddels gevormde ambtelijke overlegstructuur en ambtelijke ondersteuning te handhaven.

Voorstel voor bestuurlijke en ambtelijke overlegstructuur vanaf 2010

De Bestuurlijke overlegstructuur:

Voortaan vindt voorafgaand aan of aansluitend op de vergadering van de Bestuurscommissie RDOG Zuid-Holland Noord een portefeuillehouderoverleg Zorg & Welzijn plaats. In dit bestuurlijk platform worden zorg-gerelateerde onderwerpen besproken (m.u.v. jeugd), zoals maatschappelijke opvang, verslavingszorg, alcoholaanpak, etc.

De GGD is verantwoordelijk voor de inbreng van onderwerpen in de bestuurscommissie; de gemeenten, centrumgemeente Leiden en GGD zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de inbreng van agendapunten in het pho zorg en welzijn.

Het nieuw voorgestelde portefeuillehouderoverleg Zorg en Welzijn is bestuurlijk nadrukkelijk gekoppeld aan de Bestuurscommissie RDOG Zuid-Holland Noord, en niet aan Holland Rijnland.

Daarnaast vindt er onder verantwoordelijkheid van Holland Rijnland periodiek een pho Participatie/arbeidsmarktbeleid/EZ (onder voorbehoud) en een pho Jeugd/onderwijs plaats. De inbreng van onderwerpen is een verantwoordelijkheid van Holland Rijnland, gemeenten en evt. GGD.

Voorstel ambtelijke overlegstructuur:

De bestuurders hechten zeer aan en vertrouwen op een integrale ambtelijke voorbereiding. Derhalve is het gewenst dat in het ambtelijk overleg Zorg & welzijn en het ambtelijk overleg Jeugd nauw wordt samengewerkt tussen Holland Rijnland, GGD en waar nodig Centrumgemeente Leiden.

De huidige ambtelijke overlegstructuur op het terrein van Jeugd en Zorg kan derhalve blijven bestaan met op onderdelen een aanscherping/verheldering van de rollen van Holland Rijnland en GGD (en centrumgemeente).

Ambtelijke ondersteuning platforms:

Ambtelijke ondersteuning van de bestuurlijke en ambtelijke platforms geschiedt vanuit Holland Rijnland en GGD. Dit is in de huidige situatie reeds het geval, maar wel kan hier mogelijk herschikking van formatie plaatsvinden. Macro gezien is er geen uitbreiding van formatie benodigd.

REGIONALE SOCIALE AGENDA HOLLAND RIJNLAND

UITGANGSPUNTEN		
<p>vormgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> • Afsprakenkader, geen werkplan • Horizon tot 2012 	<p>bestuurlijk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelagenda: sober, overzichtelijk, effectief • Maatschappelijke en bestuurlijke trends die van lokaal bestuur actie vragen op WGR-niveau ('wat moet je redelijkerwijs echt in WGR-verband doen?') 	<p>inhoudelijk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Voorzieningsniveau op peil • Ketendienstverlening optimaliseren • Gesprekspartnerschap voor regionaal georganiseerde maatschappelijke partners
THEMA'S		
<p>werk en inkomen</p> <p>De <i>Wet Werk en Bijstand</i> heeft grote gevolgen. Maar op dit moment lijkt de schaaldiscussie zich uit te sorteren. Daarom heeft samenwerking op het nieuwe WGR-niveau nu geen meerwaarde. Voor <i>arbeidsmarktbeleid</i> geldt dat wel: dat is vanuit de aard van de zaak een regionaal terrein en maatschappelijke partners zijn regionaal georganiseerd.</p>	<p>educatie en onderwijs</p> <p>RBL en RMC zijn al op WGR-schaal georganiseerd. De volgende stap is het verbeteren van de ketendienstverlening vanuit deze functie. De <i>inkoop van educatieve trajecten in het kader van WIN en WEB</i> wordt ook op WGR-schaal geregeld. Verder bestaat er vanuit het veld een grote behoefte aan regionale visievorming en gesprekspartnerschap van overheidswege.</p>	<p>zorg en welzijn</p> <p>De vergrijzing zal de druk op de voorzieningen voor wonen, zorg en welzijn voor ouderen en gehandicapten doen toenemen. Er is daarom een <i>Wet Maatschappelijke Ondersteuning</i> in voorbereiding. Dat brengt zeer grote veranderingen voor het lokaal bestuur. Het WGR-gebied is een goed handelingsniveau om de Wmo voor te bereiden. De indeling komt redelijke mate overeen met de regio voor de indicatiestelling en met de gezondheidsregio. Ook de <i>jeugdhulpverlening</i> krijgt te maken met nieuwe wetgeving. Er ligt een taak voor het lokaal bestuur om de ketendienstverlening op lokaal en provinciaal niveau op elkaar te laten aansluiten. Tenslotte is <i>maatschappelijke opvang</i> een zaak om op WGR-schaal afspraken over te maken.</p>
DE AFSPRAKEN		
<p>Werk en inkomen</p> <p>1. Afstemmen van gemeentelijk arbeidsmarktbeleid op het niveau van het nieuwe WGR-gebied, om als eenduidig en consistent gesprekspartner op te kunnen treden voor de regionaal georganiseerde netwerkpartners. Gemeenten zullen elkaar naar behoefte bijstaan bij de uitvoering van hun wettelijke taken.</p> <p>Leerplichthandhaving en voortijdig schoolverlaten</p> <p>2. Continueren en eventueel intensiveren van de gezamenlijke inzet op het gebied van leerplichthandhaving en voortijdig schoolverlaten, versterking van het handelend vermogen van de scholen, stroomlijning van de informatievoorziening (één-dossier benadering) en prestatieafspraken ontwikkelen met alle instellingen in de keten achter het meldpunt.</p> <p>WIN en WEB</p> <p>3. De praktijk rond de gemeenschappelijke inkoop van educatieve trajecten WIN en WEB wordt voortgezet. Er wordt op korte termijn begonnen met een gemeenschappelijk inkoopberaad, dat binnen twee jaar gereed is voor een beslissing over gemeenschappelijke inkoop namens de zestien gemeenten.</p> <p>Maatschappelijke ondersteuning</p> <p>4. De gemeenten zullen elkaar informeren over hun activiteiten rondom de introductie van de Wmo. Zij hebben de intentie om, vanaf het moment dat de regelgeving concrete actie nodig maakt, door onderlinge afstemming een zo groot mogelijke efficiency, effectiviteit en transparantie te bereiken.</p> <p>Jeugdhulpverlening</p> <p>5. Stimuleren en ondersteunen van ketenvorming tussen gemeentelijk gefinancierde delen van de keten (jeugdwerk, maatschappelijk werk) en provinciaal gefinancierde delen.</p> <p>6. Ondersteunen integrale jeugdhulpverlening en gesprekspartnerschap met andere beleidsvelden (onderwijs, zorg, huisvesting), die een bovenlokaal handelingsniveau hanteren en deel uitmaken van het - breed gedefinieerde - jeugdbeleid.</p> <p>Maatschappelijke opvang</p> <p>7. Gemeenten erkennen dat maatschappelijke opvang van de doelgroep uit de regio een verantwoordelijkheid van alle gemeenten is en zullen, waar nodig, meewerken aan het onderhouden van een regionaal dekkend voorzieningenpakket.</p>		

6 Strategische uitgangspunten Bestuur & Middelen 2010-2014

Vanaf het begin is door de Holland Rijnland gemeenten voorop gesteld dat niet de vormgeving maar de inhoud van de samenwerking leidend is. In de vorige hoofdstukken heeft u kunnen lezen welke inhoudelijke mijlpalen in de jonge samenwerking zijn bereikt. Dit is mogelijk gemaakt door het creëren van de juiste randvoorwaarden: een efficiënte en effectieve bestuurlijke en organisatorische samenwerking, een sober en doelmatig financieel beleid en ondersteuning door een efficiënte en slagvaardige ambtelijke organisatie.

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk worden de belangrijkste elementen uit de gemeenschappelijke regeling van Holland Rijnland op hoofdlijnen uiteengezet. De resultaten die op bestuurlijk, organisatorisch en financieel gebied zijn geboekt, treft u in de tweede paragraaf. Het hoofdstuk sluit af met de hoofdopgaven voor het programma Bestuur en Middelen voor de komende bestuursperiode.

6.1 Inleiding

In de intergemeentelijke samenwerking in Holland Rijnland is het cruciaal dat gemeenten zich betrokken voelen bij de ontwikkeling van de regio. De gemeenten moeten sturing, invloed en controle kunnen uitoefenen op de besluitvorming. Het waarborgen van de betrokkenheid van gemeenten stelt hoge eisen aan de bestuurlijke organisatie, aan het besluitvormingsproces en de informatievoorziening binnen de regio. Bij de inrichting van de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland is met dit uitgangspunt zorgvuldig rekening gehouden. De belangrijkste elementen van de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland worden hierna weergegeven:

- a Bestuur
- b Besluitvorming
- c Financiën
- d Organisatie

Bestuur gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland

Holland Rijnland wordt bestuurd door een Algemeen en een Dagelijks Bestuur. De leden van het Algemeen Bestuur worden aangewezen door de gemeenteraad. Gemeenten mogen zelf beslissen of zij raadsleden en/of collegeleden afvaardigen naar het Algemeen Bestuur. Tot de belangrijkste bevoegdheden van het Algemeen Bestuur behoren

- a het vaststellen van plannen en maatregelen op thema's die tot de bevoegdheden van het samenwerkingsorgaan behoren;
- b het vaststellen en wijzigen van de begroting en het vaststellen van de jaarrekening.

Het Algemeen Bestuur wijst uit haar midden de leden van het Dagelijks Bestuur aan, die afkomstig uit de Colleges van de deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur is belast met de dagelijkse leiding van het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland en bereidt al hetgeen aan het Algemeen Bestuur ter overweging of ter besluitvorming wordt voorgelegd, voor.

Daarnaast zijn er commissies van advies ingesteld, portefeuillehoudersoverleggen genoemd. De portefeuillehoudersoverleggen worden gevormd door de wethouders van de deelnemende gemeenten, voorgezeten door een lid van het Dagelijks Bestuur. Het portefeuillehoudersoverleg bespreekt de ontwikkelingen op zijn werkterrein, brengt gevraagd en ongevraagd advies uit aan het Dagelijks Bestuur. Er zijn momenteel vijf portefeuillehoudersoverleggen ingesteld:

- a Ruimte
- b Verkeer en Vervoer
- c Economische Zaken
- d Sociale Agenda
- e Bestuur en Middelen

Besluitvorming

Er is een scherp onderscheid in besluitvormingsprocedures tussen voorstellen die tot de bevoegdheden en richtinggevende rol van Holland Rijnland behoren en voorstellen die niet behoren tot de aan de regio overgedragen taken, de zogenaamde platformfunctie van Holland Rijnland. Voorstellen die tot de verantwoordelijkheid van Holland Rijnland behoren, worden door het Dagelijks Bestuur, nadat het portefeuillehoudersoverleg hierover haar advies heeft uitgebracht, aan het Algemeen Bestuur ter besluitvorming voorgelegd. Deze besluiten worden door het AB genomen bij meerderheid van stemmen, tenzij daarvan in de gemeenschappelijke regeling wordt afgeweken. Bij een aantal in de gemeenschappelijke regeling omschreven besluiten, worden de gemeenteraden voorafgaand aan de besluitvorming door het Algemeen Bestuur, geconsulteerd.

In de platformfunctie vindt overleg en afstemming plaats over onderwerpen waarbij regionale afstemming of gezamenlijk optrekken van meerwaarde is, maar die tot de verantwoordelijkheid van de afzonderlijke gemeenten behoort. Besluiten worden dan ook – indien noodzakelijk – genomen door de individuele gemeenteraden.

Financiën

Jaarlijks stelt het Dagelijks Bestuur een ontwerp-begroting op voor de het daaropvolgende begrotingsjaar. Deze begroting gaat vergezeld van een financiële en beleidsmatige toelichting. De raden van de deelnemende gemeenten worden in de gelegenheid gesteld hun bevindingen hierover op te stellen en aan het Dagelijks Bestuur mede te delen. Deze commentaren worden door het Dagelijks Bestuur bij de ontwerp-begroting gevoegd en aan het Algemeen Bestuur ter besluitvorming aangeboden.

De kosten die gepaard gaan met de uitvoering van de taken die aan het samenwerkingsorgaan zijn opgedragen, worden in de meeste gevallen omgeslagen naar een bijdrage per inwoner. In de begroting wordt aangegeven wat de hoogte is van de bijdrage in de kosten die elke deelnemende gemeente verschuldigd is.

Organisatie

Het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland wordt ondersteund door één ambtelijke organisatie. Deze voert de regionale beleidstaken uit en ondersteunt het regionaal bestuur. Dat is de oorspronkelijke opzet en de focus van de organisatie. Daarnaast wordt een aantal aan Holland Rijnland opgedragen uitvoeringstaken uitgevoerd zoals de Regiotaxi, de Urgentiecommissie Woonruimte en het Regionaal Bureau Leerplicht.

Er wordt gestreefd naar een grote mate van efficiency en effectiviteit, waardoor de lastendruk voor de gemeenten wordt beperkt. De ambtelijke organisatie bedraagt circa 35 fte, exclusief het Regionaal Bureau Leerplicht en ziet er organisatorisch als volgt uit:

6.2 Resultaten tot op heden

Bij de start van de samenwerking waren de verwachtingen hoog gespannen. De samenwerkende gemeenten hebben duidelijke eisen geformuleerd waaraan een succesvolle samenwerking zou moeten voldoen:

- a streven naar een gezamenlijke en integrale visie op de verdere ontwikkeling van de regio;
- b ontwikkeling van de regionale samenwerking tot een bestuurlijke factor van betekenis als gesprekspartner van provincies, Rijk en naburige regio's.
- c bieden van de mogelijkheid om pro-actief te anticiperen op kansen en ontwikkelingen die op de regio afkomen;
- d professionaliseren en vermindering van kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie;
- e creëren van de mogelijkheid voor gemeenten om zelf aan de basis te staan van de toekomstige ontwikkeling van de regio door het bieden van een permanent onderhandelingsplatform van en voor gemeenten.

Hoe heeft Holland Rijnland het in de afgelopen periode gedaan? In de twee voorgaande hoofdstukken is gebleken dat Holland Rijnland succesvol tot een integrale en gezamenlijke visie is gekomen op de toekomstige ontwikkeling van de regio. In de Ruimtelijke, maar vooral in de Sociale Agenda hebben de gemeenten daarnaast de platformfunctie die Holland Rijnland biedt, optimaal benut om op verschillende onderwerpen regionale afstemming te zoeken. Deze paragraaf concentreert zich daarom op de overig geformuleerde eisen: de toename van de bestuurlijke invloed en de professionalisering van de ambtelijke organisatie. Eind 2008 is de samenwerking in Holland Rijnland geëvalueerd. Afsluitend zijn de belangrijkste aandachtspunten uit deze evaluatie opgenomen.

Toename bestuurskracht

Samenwerking op een grotere schaal leidt niet automatisch tot meer bestuurlijke invloed bij gesprekspartners als provincie en Rijk. Om dit te bereiken is het allereerst noodzakelijk om de bestuurskracht tussen de samenwerkende gemeenten te versterken. Dit vraagt om de ontwikkeling van een gezamenlijke visie op de ontwikkeling van de regio en de bereidheid lokale afwegingen te plaatsen in het regionale gezamenlijke perspectief. Pas na het formuleren van gemeenschappelijke standpunten zullen de samenwerkende gemeenten succesvol in staat zijn een podium bij provincie of Rijk. Beide heeft Holland Rijnland in haar relatief korte periode bereikt.

Reeds bij de inrichting van de bestuurlijke structuur is het de opzet geweest om de afstemming en besluitvorming binnen Holland Rijnland te stroomlijnen en met name efficiënt in te richten om zo de bestuurlijke drukte te verminderen. De twee voormalige regio's SDB en SLR hadden een zware bestuurlijke structuur met een hoge vergaderfrequentie. Met de oprichting van Holland Rijnland, met één Algemeen en Dagelijks Bestuur en een vijftal portefeuillehoudersoverleggen is de bestuurlijke drukte verminderd en de vergaderfrequentie aanzienlijk teruggebracht. Hierdoor is een efficiënter en effectief functioneren van de regio mogelijk gemaakt.

Ondersteund door deze bestuurlijke structuur hebben de Holland Rijnland-gemeenten gezamenlijk zowel hun interne als externe bestuurskracht verbeterd.

In de voorgaande bestuursperiode zijn de gemeenschappelijke doelstellingen opgesteld en is de onderlinge solidariteit gegroeid. De oprichting van het RIF, waarin gemeenten mee betalen aan projecten die niet allen binnen de eigen gemeentegrenzen vallen, is daarvan wellicht het meest aansprekende voorbeeld. De versterkte interne bestuurskracht is de basis geweest voor het op de kaart zetten van de regio als serieuze gesprekspartner van provincie, Rijk en omliggende regio's. In de afgelopen jaren is de onderhandelingspositie van de regio aanmerkelijk verbeterd: zelfstandig in gesprekken met provincie en Rijk, maar ook als onderdeel van platforms zoals de Zuidvleugel. De verbetering van de onderhandelingspositie heeft ondermeer geresulteerd in het IBHR-project en de toezegging door Provincie en Rijk van financiële middelen voor de aanleg van de RijnGouwelijk en de RijnlandRoute.

Het verzoek van de Gemeenten uit de Rijnstreek om te kunnen toetreden tot Holland Rijnland is eveneens een bewijs van deze toegenomen invloed van Holland Rijnland. De gemeenten uit de Rijnstreek hebben geconstateerd dat zij hun strategische doelstellingen het beste kunnen realiseren binnen een sterke regio. Zij zien Holland Rijnland als deze sterke regio. Met de komst van de gemeenten uit de Rijnstreek, is Holland Rijnland de vijfde regio in de Randstad. Hiermee krijgt de regio een sterkere bestuurlijke positie.

Professionalisering en efficiency ambtelijke organisatie

Een effectieve bestuurlijke organisatie wordt mogelijk gemaakt door een slagvaardige en professionele ambtelijke organisatie die zich dienstverlenend opstelt. Bij het van start gaan van Holland Rijnland zijn de twee ambtelijke organisaties van het SDB en SLR geïntegreerd tot één ambtelijke organisatie. Daarbij is een kostenreductie gerealiseerd van 7% ten opzichte van het oorspronkelijke basispakket. Het omvormen tot één ambtelijke organisatie, waarin de professionals samenwerken op de verschillende beleidsterreinen, heeft de kwetsbaarheid van de organisatie verminderd en de professionaliteit vergroot. De ambtelijke voorbereiding van vele beleidsvisies, de lobbywerkzaamheden voor het verkrijgen van de financiële middelen voor de verbetering van de regionale bereikbaarheid, en de ondersteuning van de gemeenten in de Sociale Agenda getuigen daar ondermeer van.

De ambtelijke organisatie is in de afgelopen tijd klein en slagvaardig gebleven. In de afgelopen periode is het aantal functionele tijdseenheden (fte's) niet noemenswaardig gegroeid. Er zijn nieuwe functies ingesteld maar de ruimte daarvoor is binnen de bestaande formatie gevonden. Ook wisselingen en toename van het takenpakket, met grote projecten zoals de coördinatie van de RSV en de ambtelijke inzet op grote projecten als de RijnlandRoute en RijnGouwelijk, zijn binnen de bestaande formatie bewerkstelligd. Hierop geldt een uitzondering. In 2006 heeft het Algemeen Bestuur besloten om het Regionale Bureau Leerplicht onder de aansturing van Holland Rijnland te brengen. Dit heeft geleid tot een verklaarbare toename het aantal fte's voor het primaire proces. Ook daarbij is de invlechting zo efficiënt mogelijk verlopen. Zo zijn de ondersteunende functies, zoals het secretariaat, facilitaire en juridische zaken, niet naar rato toegenomen.

Het streven naar efficiency geldt ook op voor de financiële huishouding van Holland Rijnland. De basis van het budget, dat wordt vertaald naar inwonerbijdrage, wordt nog altijd gevormd door het budget, zoals ten tijde van de oprichting van Holland Rijnland is vastgesteld. In de afgelopen jaren is er een sober en doelmatig financieel beleid gevoerd waarbij elk jaar met een positief rekeningresultaat afgesloten.

Evaluatie samenwerking Holland Rijnland

In 2008 is de intergemeentelijke samenwerking in Holland Rijnland geëvalueerd onder betrokken partijen, zoals college- en raadsleden en regionaal belanghebbenden. De hoofdvraag van het onderzoek was of de samenwerking in Holland Rijnland de gemeenten voldoende inhoudelijke meerwaarde heeft gebracht. Tevens moest uit de evaluatie volgen of de besluitvaardigheid voldoende uit de verf is gekomen en hoe de bestuurskracht van Holland Rijnland wordt ervaren.

Uit de evaluatie volgt dat de samenwerking in Holland Rijnland door de betrokken partijen steeds positiever wordt beoordeeld. Op veel dossiers is voortgang geboekt en er hard is gewerkt aan het realiseren van de ambities uit het Programma van Afspraken en de Sociale Agenda. De betrokkenen zien dat zowel de besluitvaardigheid als de bestuurskracht van Holland Rijnland is toegenomen. Dit biedt een goede basis voor de toekomst.

Tegelijkertijd is er nog ruimte voor verbetering. Veel raadsleden worstelen met het vraagstuk van de democratische legitimiteit van het verlengde lokale bestuur in de vorm van de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland. Er is geen sprake van een directe maar 'getrapte' democratie en het dualisme niet is ingevoerd – immers ook wethouders en burgemeesters kunnen deel uitmaken van het Algemeen Bestuur. De raadsleden ervaren hierdoor slechts een beperkte controlerende rol. Ook voelen raadsleden zich vaak teveel op afstand staan van de regio. Hierdoor weten raadsleden vaak onvoldoende hoe en wanneer zij invloed op de besluitvorming kunnen uitoefenen.

Naar aanleiding van deze uitkomsten heeft het Algemeen Bestuur de werkgroep 'Boeien en Binden' ingesteld. De werkgroep is gevraagd adviezen uit te brengen over de vraag hoe de relatie tussen colleges en raden en met Holland Rijnland kan worden verbeterd en de betrokkenheid kan worden vergroot. Deze werkgroep heeft eind 2009 haar aanbevelingen gepresenteerd. De aanbevelingen richten zich op:

- a oplossingsrichtingen voor de verbetering van de bestuurlijke organisatie van de regio;
- b het verbeteren van de interne werkwijze van de gemeenten, zowel structuur als cultuur;
- c overige inventieve instrumenten om raadsleden en colleges te binden en te boeien

De werkgroep heeft adviezen ter verbetering van de bestuursstructuur opgesteld om het dilemma van het ervaren gebrek aan democratische legitimiteit op te lossen en de betrokkenheid van de raden bij Holland Rijnland te vergroten. Dit betreft ondermeer een voorstel over de gewenste kwalitatieve en kwantitatieve samenstelling van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur. Maar de gemeenten hebben ook een eigen verantwoordelijkheid om hun werkprocessen zo te structureren dat ze gebruik kunnen maken van de mogelijkheid om invloed uit te oefenen. De werkgroep heeft daarom een aantal praktische aanbevelingen opgesteld om de interne werkwijze van de gemeenten te verbeteren. Daarmee worden gemeenten eerder en beter in het proces van ondermeer beleidsvorming en beleidsevaluatie betrokken. Voorbeelden daarvan zijn ondermeer het advies om in elke gemeente een regiocontactfunctionaris en een regiocommissie in te stellen. Als laatste heeft de werkgroep een aantal inventieve instrumenten voorgesteld om de betrokkenheid verder te vergroten.

Deze aanbevelingen zullen in de komende bestuursperiode verder moeten worden uitgewerkt om de colleges en raden meer te kunnen boeien en binden en zo de meerwaarde van de samenwerking te kunnen oogsten.

6.3 Hoofdoggaven 2010-2014

In deze paragraaf formuleert het huidige bestuur voor het Programma Bestuur en Middelen, in de vorm van een advies aan het nieuwe Algemeen Bestuur, de belangrijkste hoofdoggaven voor de bestuursperiode 2010-2014. Deze hoofdoggaven worden ingegeven door het veranderende karakter van Holland Rijnland, de gevolgen van het aansluiten van de gemeenten uit de Rijnstreek, dat zowel de organisatie van Holland Rijnland als de positionering raakt, als de aanbevelingen uit de evaluatie en de adviezen van de werkgroep Boeien en Binden. De hoofdoggaven zijn gegroepeerd langs de belangrijkste onderwerpen van het Programma Bestuur & Middelen, die voor een groot deel in de vorige paragrafen zijn behandeld en betreffen:

1. Missie en doelstelling Holland Rijnland
2. Positionering Holland Rijnland
3. Betrokkenheid colleges en raden bij Holland Rijnland
4. Aansluiting gemeenten uit de Rijnstreek
5. Sober financieel beleid
6. Efficiënte slagvaardige ambtelijke organisatie

Na een korte toelichting op deze onderdelen van Bestuur & Middelen zijn de hoofdoggaven voor de komende bestuursperiode opgenomen. Deze hoofdoggaven vragen in tegenstelling tot de Ruimtelijke en Sociale Agenda vooral de inspanning van Holland Rijnland, ambtelijk en bestuurlijk, dan van de gemeenten. Waar dit anders is, wordt dit aangegeven

1. Missie en doelstelling Holland Rijnland

De huidige missie van Holland Rijnland luidt:

"Holland Rijnland is een vrijwillige, maar niet vrijblijvende samenwerking van en voor twaalf gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen."

De bepalende elementen uit de mission statement die het karakter van Holland Rijnland weergeven zijn de 'niet-vrijblijvendheid' van de samenwerking, werken vanuit een 'strategische visie' en een 'integrale benadering'. De integrale benadering waarbij onderwerpen in onderlinge samenhang worden beoordeeld en die zelfs tot in de ambtelijke organisatie is doorgevoerd is een van de sterke kanten van Holland Rijnland. In deze wijze van werken zal ook voor de komende bestuursperiode gelden.

De elementen 'niet-vrijblijvendheid' en het werken vanuit een 'strategische visie', zullen de komende bestuursperiode vanuit de uitkomsten van de evaluatie en de veranderende rol van Holland Rijnland een specifieke invulling krijgen.

In de vorige paragrafen is uiteengezet dat de gemeenten in Holland Rijnland hoewel vrijwillig, niet-vrijblijvend samenwerken.

Op verschillende beleidsterreinen hebben de gemeenten Holland Rijnland een aantal taken en bevoegdheden toebedeeld, waarbij het Algemeen Bestuur bevoegd is besluiten vast te stellen. Uit de evaluatie volgt dat:

- a Vooral de raden een beeld hebben van een almaar uitdijende regionale agenda, waarbij onduidelijk is 'waarover Holland Rijnland nu wel of niet gaat'. Er is een behoefte om de focus van de samenwerking vast te leggen danwel te bevestigen en daarover concrete niet vrijblijvende afspraken te maken.
- b Door betrokkenen wordt aangegeven dat er nog een zekere vrijblijvendheid is in de nakomen van afspraken. Wanneer een besluit eenmaal genomen is, blijven niet alle gemeenten er achter staan en kan opnieuw een discussie ontstaan.

Het Bestuur heeft in de voorliggende periode al invulling gegeven aan de behoefte aan niet vrijblijvende afspraken door ondermeer in de begroting en de jaarrekening de doelen en realisatie SMART te beschrijven. Het opstellen van de regionale agenda voor de komende bestuursperiode in de vorm van 'Focus 2014', dat niet alleen een strategische maar ook een concrete uitvoeringsagenda bevat, is een volgende inspanning om de koers van Holland Rijnland vast te leggen en de focus daarin te houden. Maar de evaluatie geeft aan dat er meer wordt gevraagd dan een structuuroplossing. Een bestuurlijke cultuur van elkaar in de regio meer aanspreken op het nakomen zal sterker moeten worden ontwikkeld. Dit geldt temeer nu het karakter van de regio, met name voor de ruimtelijke agenda gaat veranderen van visievorming naar het daadwerkelijk uitvoeren van de strategie.

Hoofdogaven 'Missie en doelstelling Holland Rijnland' 2010-2014

Dit leidt tot de volgende hoofdogaven voor de komende bestuursperiode:

1. Het met elkaar bevorderen van een cultuur van 'afpraak is afspraak', en het nakomen van gemaakte afspraken.
2. Dit zal ondersteund moeten worden met concrete afspraken in de vorm van 'Focus 2014' en ontwikkeling van instrumenten om de nakoming van afspraken te bevorderen en desnoods af te dwingen. Hiervoor wordt eveneens verwezen naar de hoofdogaven in de ruimtelijke agenda.

2. Positionering Holland Rijnland

In de voorliggende periode is door een constructieve samenwerking, het formuleren van eenduidige regionale standpunten en de lobbyinspanningen van Holland Rijnland de positionering en de daaruit volgende bestuurskracht aanzienlijk verbeterd. Holland Rijnland is daardoor een bestuurlijke factor van betekenis geworden. Holland Rijnland is na de regio's Amsterdam, Rotterdam, Haaglanden en Utrecht de vijfde regio van de Randstad.

Hoofdogaven 'Positionering Holland Rijnland' 2010-2014

Het Bestuur en daarmee de regio zal in de komende periode de koers moeten bepalen voor de positionering van Holland Rijnland binnen de Randstad en op landelijk niveau. Hierbij is een belangrijke vraag van welke gremia Holland Rijnland zelfstandig deel wil uitmaken.

3. Betrokkenheid van raden en colleges bij Holland Rijnland

Holland Rijnland is geen vierde bestuurslaag. Uitgangspunt is 'verlengd lokaal bestuur'.

Zorgvuldige besluitvorming waarbij raden en colleges beide in staat worden gesteld de eigen rol adequaat in de kunnen vullen vraagt blijvend aandacht. Formele en informele betrokkenheid van de deelnemende gemeenteraden vraagt niet alleen een inspanning van het bestuur en de organisatie van Holland Rijnland, maar ook van de gemeenten.

Uitvoering van de aanbevelingen van de werkgroep Boeien & Binden zal in de komende bestuursperiode door het samenwerkingsorgaan én de gemeenten worden opgepakt.

Hoofdpogaven 'Betrokkenheid van colleges en raden bij Holland Rijnland 2010-2014

De eerste stappen ter verbetering van de betrokkenheid zijn daarmee gezet. Daarnaast zal er in de komende bestuursperiode:

1. bijzondere aandacht vereist zijn voor de communicatie van en binnen Holland Rijnland, ondermeer in de vorm van een jaarlijks regiocongres waarbij raads- en collegeleden van de deelnemende gemeente elkaar kunnen ontmoeten en waar het Bestuur van Holland Rijnland verantwoording aflegt over de realisatie van doelstellingen. Verworvenheden zoals uitvoerige informatievoorziening via de website en de digitale nieuwsbrief zullen worden gecontinueerd.
2. de aanbevelingen van de werkgroep Boeien en Binden voortvarend moeten worden uitgewerkt en uitgevoerd.
3. besluitvorming moeten plaatsvinden over de samenstelling van het Algemeen Bestuur, met het oog op de besluitvaardigheid en democratische legitimatie van de samenwerking.

4. Aansluiting gemeenten uit de Rijnstreek

Per 1 april 2010 bestaat Holland Rijnland uit vijftien gemeenten. De gemeenten Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop en Rijnwoude zijn met ingang van die datum lid van de gemeenschappelijke regeling.

De integratie van de gemeenten van de Rijnstreek binnen Holland Rijnland zal zowel op het bestuurlijke, organisatorische en financiële vlak gevolgen hebben. Daarnaast zullen de inhoudelijke documenten, zoals de regionale structuurvisie maar ook Focus 2014, op het niveau van de nieuwe regio moeten worden gebracht.

Hoofdpogaven 'aansluiting gemeenten uit de Rijnstreek' 2010-2014

Het Bestuur ziet het als haar hoofdpogave om de integratie van de gemeenten uit de Rijnstreek zorgvuldig en efficiënt te laten verlopen.

5. Sober financieel beleid

Holland Rijnland voert al jaren een sober en doelmatig financieel beleid. Dit is ook de inzet van het Bestuur voor de komende bestuursperiode. Voor de inzet van middelen zal worden vastgehouden aan de doelstellingen uit 'Focus 2014'.

De afgelopen jaren zijn er door de verschillende gemeenschappelijke regelingen in de regio eigen uitgangspunten gehanteerd voor het opstellen van de begroting. Het is de doelstelling van het Bestuur om tot een onderlinge afstemming te komen over de te hanteren uitgangspunten. De insteek is om voor de gemeenschappelijke regelingen op het niveau van de Veiligheidsregio te bezien of het mogelijk is om hetzelfde indexeringsprincipe te hanteren.

De aansluiting van de gemeenten uit de Rijnstreek heeft eveneens gevolgen voor de begroting van Holland Rijnland. Na de bestuurlijke en organisatorische inpassing en als er duidelijkheid is over het takenpakket, zal dit financieel moeten worden vertaald naar de verdeling van lasten tussen gemeenten en de gevolgen voor de inwonerbijdrage.

De huidige financiële situatie vraagt ook van Holland Rijnland om extra kritisch te zijn op de baten en lasten van het samenwerkingsverband. Nu de gemeenten allen te maken krijgen met kortingen uit het Gemeentefonds, mogelijk overige teruglopende inkomsten en stijgende kosten, zullen ook van gemeenschappelijke regelingen zoals Holland Rijnland besparingen worden verwacht. Het is te vroeg om daaraan in deze fase kwantitatieve taakstellingen te verbinden. Daarvoor is er nog een aantal onzekerheden waarover eerst duidelijkheid moet worden verkregen. Dit geldt ondermeer voor de financiële gevolgen van de aansluiting van de Rijnstreek.

Hoofdoopgaven 'sober financieel beleid' 2010-2014

Dit leidt tot de volgende hoofdoopgaven voor de komende bestuursperiode, vanuit het principe van een sober en financieel beleid:

1. De insteek om het voortouw te nemen om voor de gemeenschappelijke regelingen op het niveau van de Veiligheidsregio overleg te voeren over de mogelijkheid om hetzelfde indexeringsprincipe te hanteren.
2. Het doen van voorstellen t.a.v. inverdieneffecten van de aansluiting van de Rijnstreek.
3. De uiteindelijke uitvoeringsagenda 'Focus 2014'. dient als basis voor voorstellen voor bezuinigingen danwel taakstellingen.

6. Efficiënte slagvaardige ambtelijke organisatie

Hoewel uitvoerende taken zoals het RBL, het Jongerenloket en de urgentiecommissie woonruimteverdeling in de loop der tijd bij Holland Rijnland zijn ondergebracht ligt de prioriteit in de strategische integrale samenwerking tussen de gemeenten en niet bij uitvoerende taken. De focus van de ambtelijke organisatie is daarmee ook gericht op de ondersteuning van de beleidsvorming en de uitwerking daarvan.

Het principe dat uitvoerende taken in beginsel niet bij Holland Rijnland worden neergelegd, wordt nog altijd door het Bestuur onderschreven. De ervaring leert dat in een organisatie waarin het bereiken van strategische doelstellingen en de uitvoering worden gekoppeld, de aandacht van het management en vaak ook van de bestuurders, uitgaan naar de uitvoerende taken. Met de ambities die de regio zichzelf heeft opgelegd, past het niet om nog meer uitvoerende taken onder te brengen bij Holland Rijnland. Het risico dat de focus daarmee verloren gaat, is te groot.

Met de veranderende rol van Holland Rijnland zal de vorm van ondersteuning die wordt gevraagd van de ambtelijke organisatie mogelijk echter wel veranderen.

Hoofdopgaven 'efficiënte slagvaardige ambtelijke organisatie' 2010-2014

Het Bestuur houdt vast aan het uitgangspunt dat uitvoerende taken in principe niet worden ondergebracht bij Holland Rijnland. De ambtelijke organisatie is daarmee gericht op beleidsondersteuning en opereert efficiënt en slagvaardig.